

155 671

ด 191 ก

3 ๕

การศึกษาสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่น
ที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

ปริญญาโท
ของ
ธนอมศรี อินทนนท์

๗ เม.ย. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กรกฎาคม 2530
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

176694

การศึกษาสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่น
ที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

บทคัดย่อ
ของ
ถนอมศรี อินทนนท์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กรกฎาคม 2530

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออก ของวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง ทั้งชายและหญิง ที่อาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว ในสถานสงเคราะห์ และในครอบครัว จำนวน 680 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งพวก ไข้วศึกษาโดยใช้แบบทดสอบวัดสุขภาพจิต และแบบทดสอบวัดพฤติกรรมกล้าแสดงออก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ F-test, t-test และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว เนื่องจากภาพร่ำ ถูกทอดทิ้ง และยากจนขาดแคลน มีสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน
3. วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ เนื่องจากภาพร่ำ ถูกทอดทิ้ง พลัดหลง และยากจนขาดแคลน มีสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน
4. วัยรุ่นตอนต้นมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. วัยรุ่นหญิงมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวัยรุ่นชายมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
6. สุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY OF MENTAL HEALTH AND ASSERTIVE BEHAVIOR
OF ADOLESCENTS IN DIFFERENT ENVIRONMENTS

AN ABSTRACT

BY

TANOMSRI INTANON

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

July 1987

The purposes of this research were to study mental health and assertive behavior of early and middle adolescents of both sexes who lived at Sakao Temple, in institutions and with families. Six hundred and eighty students were selected through stratified random sampling. The research instruments were mental health and assertive behavior tests. F-test, t-test and the Pearson - Product - Moment Correlation Coefficient were used to analyze the data. The research findings were as follows

1. Adolescents living with families had better mental health than those living in institutions and at Sakao Temple. Sakao Temple adolescents scored higher in assertive behavior. The findings were significant at .01 level.

2. Adolescents who lived at Sakao Temple because of deprivation, negligence and poverty were not significantly different from each other in mental health and assertive behavior.

3. Adolescents who lived in institutions because of deprivation, negligence, being lost and poverty were not significantly different from each other in mental health and assertive behavior.

4. Early adolescents had significantly better mental health at .01 level and scored significantly higher in assertive behavior than middle adolescents at .05 level.

5. Female adolescents had significantly better mental health than males at .01 level. Male adolescents scored significantly higher than female in assertive behavior at .01 level.

6. Mental health was negatively correlated with assertive behavior at the significance level of .01.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการช่วยไ้พิจารณาปฏิญานินพนธ์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....ประธาน

.....กรรมการ

คณะกรรมการช่วย

.....ประธาน

.....กรรมการ

.....กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ชรรมา และรองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ์
ที่ให้คำแนะนำและข้อคิดในการทำวิจัย ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง
ในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวนา พรพัฒน์กุล และ อาจารย์มุกดา
ศรียงค์ ที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัย ดร.นพวรรณ
โชติพันธ์ ที่ช่วยแก้ไขบทความภาษาอังกฤษ อาจารย์อรพินทร์ ชูชม และคณะกรรมการ
พิจารณาเค้าโครงละเอียดของปริญญานิพนธ์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
ปีการศึกษา 2529 ที่กรุณาให้คำแนะนำเพื่อให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคุณอาจารย์ ครู และนักเรียนโรงเรียนธัญรัตน์ โรงเรียนธัญบุรี
โรงเรียนป่าโมกษวิทยานุกูล โรงเรียนบางเสด็จวิทยาคม โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 6
และขอขอบคุณ ผู้อำนวยกา ผู้ปกครอง นักสังคมสงเคราะห์ ครู พ่อบ้าน และแม่บ้าน
สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง สถานสงเคราะห์เด็กหญิงสรบุรี สถานสงเคราะห์
เด็กชายบ้านปากเกร็ด และสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ที่ให้ความช่วยเหลือ
อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในการทำแบบทดสอบ เพื่อทดลองเครื่องมือ
และเพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณชเนศ อินทนนท์ เพื่อนชาวหอสุนันทา เพื่อนร่วมงานในมหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และเพื่อนร่วมเรียนทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือ และ
ให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบงานปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เพื่อ เป็นการน้อมรำลึกถึงพระคุณ
ของปู่ ย่า ปิตา และมารดา ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังการศึกษาของผู้วิจัยมาตลอด
ในทุก ๆ ด้าน

ธนอมศรี อินทนนท์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
คำนำ	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารเกี่ยวกับสุขภาพจิตวัยรุ่น	9
ผลการวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตวัยรุ่น	21
ผลการวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตวัยรุ่น	23
เอกสารเกี่ยวกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก	31
ผลการวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก ..	39
ผลการวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก	41
สมมติฐานในการวิจัย	46
3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
ประชากร	48
กลุ่มตัวอย่าง	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
วิธีรวบรวมข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	55
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	56

4 ผลการวิจัย	61
ข้อตกลงเกี่ยวกับการวิเคราะห์และแปลผล	61
ผลการวิจัย	61
ตอนที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างสุขภาพจิตของวัยรุ่น	61
ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมกล้าแสดงออก ของวัยรุ่น	75
ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก	80
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	81
ความมุ่งหมายของการวิจัย	81
วิธีดำเนินการวิจัย	81
การวิเคราะห์ข้อมูล	82
สรุปผลการวิจัย	82
อภิปรายผล	83
ข้อเสนอแนะ	93
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	94
บรรณานุกรม	95
ภาคผนวก	104

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานที่อุปการะวัยรุ่นและเพศ	49
2	กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานที่อุปการะวัยรุ่นและสาเหตุที่เข้ามาอาศัย ในสถานที่อุปการะ	49
3	การวิเคราะห์ความแปรปรวนสุขภาพจิตวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน	62
4	การเปรียบเทียบสุขภาพจิตวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน เป็นรายฤดู	64
5	การวิเคราะห์ความแปรปรวนสุขภาพจิตวัยรุ่น ที่เข้ามาอาศัยอยู่ใน วัดสระแก้วด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน	67
6	การวิเคราะห์ความแปรปรวนสุขภาพจิตวัยรุ่น ที่เข้ามาอาศัยอยู่ใน สถานสงเคราะห์ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน	70
7	การเปรียบเทียบสุขภาพจิตในค่านิยมความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจาก อุปการะและสิ่งแวดล้อมในที่พัก ของวัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ใน สถานสงเคราะห์ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกันเป็นรายฤดู	72
8	การ เปรียบเทียบความแตกต่างสุขภาพจิตวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง	73
9	การเปรียบเทียบความแตกต่างสุขภาพจิตวัยรุ่นชายกับวัยรุ่นหญิง	74
10	การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่นที่อาศัย อยู่ในสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน	75
11	การ เปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ใน สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันเป็นรายฤดู	76

12	การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่น ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน	77
13	การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่น ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน	78
14	การเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่นตอนต้น กับวัยรุ่นตอนกลาง	79
15	การเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่นชายกับ วัยรุ่นหญิง	80
16	ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก	80

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ต้องเผชิญกับปัญหาการบีบรัดทางเศรษฐกิจ ความไม่ปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อการปรับตัวเพื่อการดำเนินชีวิต อันก่อให้เกิดปัญหาด้านจิตใจและอารมณ์ จนทำให้คนไทยจำนวนไม่น้อยตกอยู่ในภาวะสุขภาพจิตเสื่อมโทรม และมีแนวโน้มทวีปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังจะเห็นได้จากสถิติของผู้ป่วยที่มีปัญหาสุขภาพจิต ในปี พ.ศ. 2520 มีผู้ป่วยนอก 377,635 ราย ผู้ป่วยใน 33,846 ราย (กองสุขภาพจิต 2521 : 4 - 20) ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 มีผู้ป่วยนอก 408,347 ราย ผู้ป่วยใน 100,389 ราย (กรมการแพทย์ 2527 : 154 - 328) ผลจากการวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพจิตในคนไทยพบว่า เป็นโรคจิตโรคประสาทเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.5 ต่อปี (พทย ชิตานนท์ 2527 : 195) จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิต ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างน่าวิตก และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เพราะกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ รัฐบาลจึงได้ให้ความสนใจในการหาทางป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตเพิ่มมากขึ้น

จึงกล่าวได้ว่าสุขภาพจิตมีความสำคัญ และการมีสภาพจิตใจที่เข้มแข็งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การที่บุคคลจะมีสภาพจิตใจเข้มแข็งได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดู และประสบการณ์ทางสังคมของแต่ละบุคคลด้วย ดังนั้น การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับบุคคลแต่ละคนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเด็กให้รู้จักแก้ปัญหา รู้จักใช้เหตุผล รู้จักอดทนเมื่อต้องเผชิญกับความยากลำบาก กล้าแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์สิ่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ยอมรับข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง โดยไม่ปิดป้องไปจากสภาพความเป็นจริง การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมนั้น เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก เพราะ

อารมณ์และความคิดของเด็กส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและผู้เลี้ยงดู (สุภา มาลากุล ณ อยุธยา 2523 : 31) การตอบสนองทางอารมณ์ที่เด็กมีต่อความตึงเครียด หรือ วิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต ถ้าเป็นไปอย่างไม่เหมาะสมก็จะไปยับยั้ง หรือทำให้ พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเขาเบี่ยงเบนไป ซึ่งเป็นผลให้สุขภาพจิตและบุคลิกภาพของเด็ก ไม่สมบูรณ์ได้ การที่เด็กมีสุขภาพจิตเสื่อมในช่วงที่เขากำลังเจริญเติบโต ถึงแม้ว่าจะผ่าน วัยเด็กไปแล้วก็ตาม ถ้าปัญหานั้นยังคงอยู่ พ่อเด็กยังเข้าสู่วัยรุ่น ปัญหาอาจจะเพิ่มขึ้น มาอีก เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงที่อยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ จึงต้องปรับตัวอย่างมาก และเกิดความเครียดทางอารมณ์ได้ง่าย เพราะเป็นช่วงที่มี อารมณ์อ่อนไหว บางครั้งต้องการความเป็นอิสระและอยากเป็นตัวของตัวเอง แต่บางครั้ง ก็เกิดความไม่มั่นใจ เมื่อต้องการแสดงบทบาทเป็นผู้ใหญ่ นักจิตวิทยาพัฒนาการเชื่อว่า วัยรุ่นมีอารมณ์และพฤติกรรมรุนแรง เพราะมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากในด้านร่างกาย และต่อมต่าง ๆ (Hurlock. 1964 : 467) จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทางร่างกายนี้เองทำให้วัยรุ่นต้องปรับตัวและเกิดความวิตกกังวลต่อการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้น (อรุณี (นามแฝง) 2527 : 46) อย่างไรก็ตามความสามารถในการปรับตัว ของวัยรุ่นแต่ละคน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทางสังคม ถ้าหากมีประสบการณ์ทางสังคมดี มาก่อนก็จะปรับตัวได้เร็ว แต่ถ้ามีประสบการณ์ทางสังคมไม่ดี เช่น อยู่ในครอบครัวที่ แยกแยก ไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการตามวัยก็ปรับตัวช้าจนมีสุขภาพจิตเสื่อม แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และสร้างปัญหาให้กับสังคม (สุภา มาลากุล ณ อยุธยา 2527 : 70 - 71)

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็น อย่างยิ่ง เพราะมีอิทธิพลต่อประสบการณ์ทางสังคมของบุคคล สิ่งแวดล้อมเริ่มแรกของ มนุษย์ทุกคนก็คือสิ่งแวดล้อมภายในครรภ์ แต่เมื่อคลอดออกมาแล้ว บางคนก็ได้รับการอบรม เลี้ยงดูจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองภายในครอบครัว ตั้งแต่เล็กจนกระทั่งเติบโตเป็น ผู้ใหญ่ บางคนได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครองภายในครอบครัว เฉพาะในช่วงวัยเด็กเท่านั้น เนื่องจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็กมีปัญหา

เกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การตายจากของบิดา มารดา ผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งหรือทั้งหมด ทำให้เด็กเหล่านี้ต้องกลายเป็นเด็กกำพร้า อนาคต เรือรบไร้ที่พึ่ง ถูกทอดทิ้ง ขาดจนขาดแคลน นอกจากนี้เด็กบางคนเกิดมาในขณะที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ไม่พร้อมที่จะอุปการะเด็กได้ มารดาจึงต้องทิ้งบุตรไว้ที่โรงพยาบาล หรือที่สาธารณะ ทำให้เด็กเหล่านี้กลายเป็นเด็กถูกทอดทิ้ง รัฐบาลได้ตระหนักในปัญหานี้ จึง รับผิดชอบโดยการจัดให้อยู่ในสถานสงเคราะห์ ของกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น ในสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ เนื่องจากเด็กมีจำนวนมากจนรัฐบาลไม่สามารถรับอุปการะ ได้หมด อย่างไรก็ตามวัดก็ยังเป็นที่พึ่งในยามยากของคนไทย โดยเฉพาะวัดที่เปิดรับอุปการะ เด็กเหล่านี้ ทั้งสถานสงเคราะห์และวัดต่างให้บริการเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู เพื่อทดแทน การอบรมเลี้ยงดูจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครองภายในครอบครัว

ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูที่แต่ละคนได้รับจากครอบครัว สถานสงเคราะห์และวัด ย่อมมีอิทธิพลต่อประสบการณ์ทางสังคมของบุคคล และเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลสามารถปรับตัว ในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้ ดังนั้น การศึกษาสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของ วัยรุ่นเหล่านี้ จึงเป็นข้อมูลที่บ่งบอกผลการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว สถานสงเคราะห์ และวัด ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดสงเคราะห์เด็กและ บุคคลวัยรุ่นให้ได้รับการพัฒนาจิตลักษณะที่เหมาะสมตามระดับอายุ และเพศ อย่างเต็ม ศักยภาพของแต่ละคน เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติ ต่อไปในอนาคต

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบสุขภาพจิตของวัยรุ่น ในด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน 3 ลักษณะ
 - 1.2 วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้วด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน

3 ลักษณะ

1.3 วิทยาลัยที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน

4 ลักษณะ

- 1.4 วิทยาลัยตอนต้นกับวิทยาลัยตอนกลาง
- 1.5 วิทยาลัยชายกับวิทยาลัยหญิง
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวิทยาลัยในค่านี้อย่าง ๓ ดังนี้
 - 2.1 วิทยาลัยที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน 3 ลักษณะ
 - 2.2 วิทยาลัยที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน

3 ลักษณะ

2.3 วิทยาลัยที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน

4 ลักษณะ

- 2.4 วิทยาลัยตอนต้นกับวิทยาลัยตอนกลาง
- 2.5 วิทยาลัยชายกับวิทยาลัยหญิง
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบว่าสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวิทยาลัยที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันนั้น มีความแตกต่างกันด้านใดบ้าง เพื่อส่งเสริมให้วิทยาลัยมีสุขภาพจิตดี และมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามรูปแบบที่สังคมยอมรับ โดยเน้นความสำคัญในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมตามผลของการวิจัยในครั้งนี้

2. ผลการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาลัย และผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์วิทยาลัย ได้ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับอายุและเพศ เพื่อให้วิทยาลัยมีสุขภาพจิตดี และมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามรูปแบบที่สังคมยอมรับ

3. เพื่อให้ครู และผู้ปกครองมีความเข้าใจในสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวิทยาลัยเหล่านี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการแก้ไขหรือส่งเสริมให้วิทยาลัยแต่ละคนที่มีสาเหตุการเข้ามาอยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ แตกต่างกันได้ พัฒนาสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามเอกลักษณ์ของตน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ วัยรุ่นอายุระหว่าง 13 - 18 ปี ที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังนี้

1.1 วัดสระแก้ว จำนวน 204 คน เป็นชาย 185 คน หญิง 19 คน

1.2 สถานสงเคราะห์ จำนวน 84 คน ซึ่งแบ่งเป็น สถานสงเคราะห์ เด็กชายบ้านปากเกร็ด จำนวน 30 คน สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี จำนวน 54 คน

1.3 ครอบครัว จำนวน 392 คน เป็นชาย 188 คน หญิง 204 คน

2. ตัวแปรที่จะศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 สิ่งแวดล้อม

2.1.1.1 วัดสระแก้ว

2.1.1.2 สถานสงเคราะห์

2.1.1.3 ครอบครัว

2.1.2 สาเหตุที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว

2.1.2.1 กำพร้า

2.1.2.2 ถูกทอดทิ้ง

2.1.2.3 ยากจนขาดแคลน

2.1.3 สาเหตุที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์

2.1.3.1 กำพร้า

2.1.3.2 ถูกทอดทิ้ง

2.1.3.3 อดิศา

2.1.3.4 ยากจนขาดแคลน

- 2.1.4 ช่วงระดับอายุ ซึ่งแบ่งออกเป็น
 - 2.1.4.1 วัยรุ่นตอนต้น
 - 2.1.4.2 วัยรุ่นตอนกลาง
- 2.1.5 เพศ
- 2.2 ทัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.2.1 สุขภาพจิต
 - 2.2.2 พฤติกรรมกล้าแสดงออก

คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ

1. สุขภาพจิตวัยรุ่น หมายถึง ภาวะที่วัยรุ่นสามารถปรับตัวได้ เมื่อได้รับความกระทบกระเทือนจากปัจจัยที่เกิดขึ้นจากตนเอง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถประเมินได้จากความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง อาการทางกาย และพฤติกรรมที่มีปัญหา

1.1 ความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง หมายถึง ความรู้สึกต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ความรู้สึกต่อการได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกาย ความรู้สึกอิสระ ความรู้สึกปลอดภัย และรู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน

1.2 อาการทางกาย หมายถึง อาการทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ ซึ่งแสดงออกมาเป็นอาการทางระบบทางเดินอาหาร ระบบทางเดินหายใจ ระบบการไหลเวียนของโลหิต และระบบประสาท

1.3 พฤติกรรมที่มีปัญหา หมายถึง พฤติกรรมของวัยรุ่นที่เกิดจากความคับข้องใจ เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว ซึมเศร้า หนีโรงเรียน หนีออกจากบ้าน ลักขโมย เล่นการพนัน ดิคุยาเสพติด เป็นต้น

สุขภาพจิตวัยรุ่น สามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดสุขภาพจิต เป็นมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

✓ 2. พฤติกรรมกล้าแสดงออก หมายถึง การแสดงออกของความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่ไม่ถกถาง การแสดงให้คนอื่นรู้ถึงความต้องการของตน การเปิดเผยความรู้สึกของตนเอง และการทราบความรู้สึกของคนอื่น/ซึ่งมีความดีและความไม่สบายใจในระดั้มต่าง ๆ / พฤติกรรมกล้าแสดงออกสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดพฤติกรรม กล้าแสดงออกที่ได้อัดแปลงมาจาก รังสรรค์ เติงนุ

3. สิ่งแวดล้อม หมายถึง ที่อยู่ปัจจุบันของวัยรุ่น ได้แก่ วัดสระแก้ว สถานสงเคราะห์ และครอบครัว

3.1 วัดสระแก้ว หมายถึง สถานเลี้ยงดูเด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลบางเสด็จ อำเภอบำมอ จังหวัดอ่างทอง

3.2 สถานสงเคราะห์ หมายถึง สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 2 หมู่ 1 ตำบลบางตลาด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และ สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 255 ถนนราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

3.3 ครอบครัว หมายถึง ครอบครัวที่ส่งลูกไปเรียนในโรงเรียนบำมอชวิทยาลัย อำเภอบำมอ จังหวัดอ่างทอง

✓ 4. วัยรุ่น หมายถึง วัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งอาศัยอยู่ในสถานเลี้ยงดูเด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี และครอบครัวซึ่งมาเรียนในโรงเรียนบำมอชวิทยาลัย

4.1 วัยรุ่นตอนต้น หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 13 - 15 ปี

4.2 วัยรุ่นตอนกลาง หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี 1 เดือน - 18 ปี

5. สาเหตุที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว หมายถึงสาเหตุที่วัยรุ่นเข้ามาอยู่ในสถานเลี้ยงดูเด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ได้แก่ กำพร้า ถูกทอดทิ้ง และยากจนขาดแคลน

6. สาเหตุที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ หมายถึงสาเหตุที่วัยรุ่นเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด และสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ได้แก่ กำพร้า ถูกทอดทิ้ง พลัดหลง และยากจนขาดแคลน

7. ก้าวร้าว หมายถึง วัชรุ่นที่มีคามารดาเสียชีวิต
8. ถูกทอดทิ้ง หมายถึง วัชรุ่นที่ถูกผู้ปกครองทอดทิ้งไว้ในโรงพยาบาลหลังคลอด หรือทิ้งไว้กับผู้รับเลี้ยงเด็ก หรือทิ้งไว้ในที่สาธารณะ
9. พลัดหลง หมายถึง วัชรุ่นที่หลงทาง หรือตำรวจจับส่งเนื่องจากไม่ทราบที่อยู่อาศัย
10. ขาดคนขาดแคลน หมายถึง วัชรุ่นที่มีคามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะยากจนมากจนไม่สามารถอุปการะได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารเกี่ยวกับสุขภาพจิตวัยรุ่น

/ ผน แสงสิงแก้ว (ผน แสงสิงแก้ว 2521 : 182) นิตยสารแห่งวงการจิตเวชของไทย ได้ให้ความหมายว่า สุขภาพจิต คือ สภาพชีวิตที่เป็นสุข ผู้มีอารมณ์มั่นคงสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงมาก ๆ ได้ มีสมรรถภาพในการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความพอใจ

/ วิทยา นาควัชร (วิทยา นาควัชร 2529 : 13) จิตแพทย์ของไทยกล่าวว่า สุขภาพจิต คือ สภาพจิตใจที่สามารถปรับตัวเราเข้าหาสิ่งแวดล้อมได้ เกิดความพอใจกับสภาพที่ตัวเราเป็นอยู่ มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดี สามารถสนองความต้องการตามธรรมชาติของตนเองได้ โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย สังคม และขนบธรรมเนียม

/ สุรางค์ จันทน์เอม (สุรางค์ จันทน์เอม 2527 : 2) กล่าวถึงความหมายสุขภาพจิตที่องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ให้ความหมายไว้ว่า สุขภาพจิต หมายถึง สภาพชีวิตที่เป็นสุข ผู้มีสุขภาพจิตดีไม่เพียงแต่จะปราศจากโรคจิตและโรคประสาทเท่านั้น แต่ยังสามารปรับตัวให้อยู่ในสังคม และสิ่งแวดล้อมของตนได้อย่างมีความสุขอีกด้วย มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยดี มีชีวิตที่สมดุลง สามารถสนองความต้องการของคนอื่น ๆ ได้โดยไม่มีข้อขัดแย้งใด ๆ ภายในจิตใจตน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น เราพอจะสรุปได้ว่า สุขภาพจิตเป็นภาวะการปรับตัวของบุคคลซึ่งได้รับความกระทบกระเทือนจากปัจจัยสองประการ ประการแรกเป็นปัจจัยที่เกิดจากตนเอง คือ ปัจจัยจากร่างกายและจิตใจของตนเอง ประการที่สองเป็นปัจจัยที่สืบเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากสภาวะเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และอื่น ๆ ซึ่งกระทบต่อจิตใจ (ผน แสงสิงแก้ว 2521 : 119)

สุขภาพจิตในความหมายต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไปแล้ว เป็นความหมายทั่ว ๆ ไป อาจแตกต่างกันไปบ้างตามวัย โดยเฉพาะลักษณะสุขภาพจิตและการแสดงออกทางอารมณ์ของ วัยรุ่นจะแตกต่างจากวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย (สุภา มาลาบุญ ฌ อยุชยา 2527 : 70) จึงมีปรากฏปัญหาสุขภาพจิตไ้บ่อย (Lazarus. 1969 : 29) ลักษณะสุขภาพจิตของวัยรุ่น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ วัยรุ่นที่มีสุขภาพจิตดีและ วัยรุ่นที่มีสุขภาพจิตเสื่อม

1. ลักษณะวัยรุ่นที่มีสุขภาพจิตดี

นิภา นิษายน (นิภา นิษายน 2520 : 230 - 232) ได้กล่าวถึง ลักษณะวัยรุ่นที่มีสุขภาพจิตที่ดีดังนี้คือ

1. มีความรู้สึกมั่นคง มีจิตใจหนักแน่น กล้าเผชิญความจริง พร้อมทั้งจะ แก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างเต็มความสามารถ ไม่ว่าจะเผชิญความคับข้องใจ มากเพียงใดก็ไม่หาทางออกโดยการกล่าวโทษผู้อื่น หรือพยายามหาเหตุผลอื่นมากลบบ เลื่อน บิดบังข้อบกพร่องของตนเอง มีใจกว้างพอที่จะรับฟังความคิดเห็นและข้อโต้แย้งของผู้อื่น ในเวลาเดียวกันก็เป็นผู้ยืนยันในหลักการที่ดี วิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่นอย่างยุติธรรมโดยไม่มีเจตนา ทำลายผู้อื่น

2. มีความเชื่อมั่นและมีความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่มีปมค้อย ไม่เกรงกลัว อำนาจ หรือการก้าวร้าวระรานของผู้อื่น ในขณะเดียวกันก็ยอมรับความสามารถและ ความสำเร็จของผู้อื่นที่เหนือกว่าตน มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ

3. มีลักษณะอบอุ่นเป็นมิตร เมตตา กรุณาต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ ไม่ใช่ เพื่อหวังผลประโยชน์ รู้จักเกรงใจและคำนึงถึงจิตใจผู้อื่น ไม่มีอารมณ์เหี้ยมเกรียมหรืออิจฉาริษยา สามารถควบคุมอารมณ์กลัวหรืออารมณ์โกรธได้อย่างเหมาะสม

4. มีความรู้สึกตระหนักในคุณค่าของภาระหน้าที่ที่ปฏิบัติ และพร้อมที่จะรับ ประสานการณ์ใหม่ ๆ รู้จักใช้ความสามารถและสติปัญญาอย่างเต็มที่ในการศึกษาเล่าเรียน

และทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนตามความถนัดและความสนใจ เช่น เล่นกีฬา เล่นดนตรี ฯลฯ อย่างมีความสุขถึงแม้จะเล่นได้ไม่ดีนัก ขณะอยู่บนบ้านก็ช่วยเหลืองานบ้านเท่าที่จะทำได้ เช่น ตักน้ำ ล้างรถ ทำงานบ้าน ฯลฯ การดำเนินชีวิตในแต่ละวันเป็นไปอย่างมีคุณค่าไม่น่าเบื่อหน่าย มิได้ทำไปอย่างแค้น ๆ ซ้ำกะตายเพื่อให้ผ่านพ้นไปวันหนึ่ง ๆ

5. รู้จักรักษานาม譽และสุขภาพร่างกายสม่ำเสมอ เช่น การกิน การนอน การออกกำลังกาย ฯลฯ

6. ปราศจากลักษณะนิสัยที่แสดงให้เห็นว่ามีปัญหาทางจิตเวช เช่น ไม่ลงโทษตัวเองเมื่อทำผิด แต่จะจดจำประสบการณ์ไว้เป็นบทเรียนที่มีค่า ไม่หวาดระแวงสงสัยในผู้อื่น ไม่หมั่นหมิ่นในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ไร้สาระ ไม่เคร่งเครียด และวิตกกังวลจนเกินกว่าเหตุ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า วัยรุ่นที่มีสุขภาพจิตดี คือวัยรุ่นที่สามารถปรับตัวได้ดีเมื่อได้รับความกระทบกระเทือนจากปัจจัยที่เกิดจากตนเองและสิ่งแวดล้อม

2. ลักษณะวัยรุ่นที่มีสุขภาพจิตเสื่อม

เพ็ญแข ลิ้มศิลา (เพ็ญแข ลิ้มศิลา 2528 : 16 - 19) จิตแพทย์เด็ก ได้กล่าวถึงลักษณะวัยรุ่นที่มีสุขภาพจิตเสื่อม โดยแปลและเรียบเรียงจากเอกสารขององค์การอนามัยโลก (WHO. 1982) ดังนี้คือ

1. มีปัญหาทางค่านพฤติกรรม ได้แก่ การหนีออกจากบ้าน การหนีโรงเรียน พุดปด ขโมย ก้าวร้าว กระทำผิดทางเพศ ติดสุราหรือยาเสพติด อย่างไรก็ตาม การสรุปว่าวัยรุ่นมีปัญหาค่านพฤติกรรม ต้องพิจารณาถึงความรุนแรงและความถี่ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ถ้าพฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว ก็ไม่ควรด่วนสรุปว่าวัยรุ่นมีปัญหาค่านพฤติกรรม

2. มีปัญหาทางค่านอารมณ์ วัยรุ่นในระยะต้นมักจะแสดงอารมณ์แปรปรวนได้ง่าย เช่น ร้องไห้ หงุดหงิด ซึมเศร้า วิตกกังวล และหวาดกลัว ขณะที่มีความทุกข์และสิ้นหวัง หรืออาจจะแสดงอาการก้าวร้าว โกรธเคืองอย่างรุนแรงและพยายามทำร้ายตนเอง เมื่อรู้สึกสูญเสียของรัก

3. มีอาการทางกายที่มีสาเหตุจากจิตใจ เช่น มีอาการปวด เจ็บ อ่อนเพลีย ไม่สามารถเคลื่อนไหวแขนขาได้ พูดไม่ออก เหนื่อย หนักศีรษะเหมือนมีอะไรกดอยู่ ไม่มีสมาธิ ความจำเสื่อม มักไปปรึกษาแพทย์ด้วยเรื่องโรคต่าง ๆ

4. มีความผิดปกติทางจิตอย่างรุนแรง วัยรุ่นบางคนมีอาการปกติมาตลอด ต่อมาเมื่อพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง เช่น แยกตัว มีพฤติกรรมเหมือนไก่อินเสียงอะไรอยู่คนเดียว พูดกับตัวเอง ร้องไห้และหัวเราะสลับกันโดยไม่มีเหตุผล พูดเรื่อยเปื่อยไม่ได้ใจความ และไม่ยอมนอน เป็นต้น

✓ สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม (สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม 2529 : 225 - 227) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต ดังนี้คือ

1. มีพฤติกรรมที่แปลกไปจากมาตรฐานที่สังคมยอมรับ ได้แก่

1.1 มีความผิดปกติทางด้านความประพฤติ เช่น แสลงมรยาท ไม่เรียบร้อย ดื้อดึง เกะกะ ก้าวร้าว ชอบทะเลาะวิวาท ทำลายสิ่งของ พูดปด ลักขโมยหนีโรงเรียน เที่ยวกลางคืน เล่นการพนัน ดิถยาเสพติด เป็นต้น

1.2 มีความผิดปกติทางด้านประสาทอย่างอ่อน เช่น หงุดหงิด ฉุนเฉียว ขี้ใจจน หวาดกลัว นอนละเมอ พูดเพ้อเจ้อ มีอาการกระตุกที่ใดที่หนึ่งของร่างกาย เป็นต้น

1.3 มีความผิดปกติทางด้านนิสัย เช่น กัดเล็บ กัดสิ่งของต่าง ๆ ดูดนิ้วมือ บัสสาวะรดที่นอน เป็นต้น

2. เป็นโรคประสาท

3. เป็นโรคจิต

นิภา นิษายน (นิภา นิษายน 2520 : 237 - 238) ได้กล่าวถึงลักษณะอาการของความยุ่งยากในการปรับตัว ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่ง que แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นมีสุขภาพจิตเสื่อม คือ

1. มีอาการเคร่งเครียด อาจแสดงออกในรูปของความวิตกกังวล ความกระวนกระวายใจ ความหุนหันและท้อใจ ความรู้สึกหมกมุ่นว่าตนได้กระทำผิด และความกลัว เป็นต้น

2. มีอาการเจ็บป่วยทางกาย เช่น โรคกระเพาะอาหาร โรคลำไส้ โรคความดันโลหิตสูง เป็นต้น

3. มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากมาตรฐานของสังคม

4. หย่อนสมรรถภาพในการดำเนินชีวิต เช่น ขณะนั่งสอบจะเกิดความกลัว และความวิตกกังวลมากจนเกินเหตุ จนทำให้คิดอะไรไม่ออก หรือคิดสับสนวุ่นวายและหมดสมรรถภาพในการรวบรวมความคิดอย่างมีระบบ ทำให้สอบตกในวิชานั้น หรือแก้ปัญหาโดยการดื่มเหล้า หรือวัยรุ่นบางคนก็หาทางออกด้วยยาเสพติด เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า วัยรุ่นที่มีสุขภาพจิตเสื่อม สามารถสังเกตได้จากการมีปัญหาด้านพฤติกรรม มีปัญหาด้านอารมณ์ มีอาการทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ และเป็นโรคจิตประสาท

✓ ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพจิต ในที่นี้จะแบ่งเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่เกิดจากตนเอง และปัจจัยที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม

✓ 1. ปัจจัยที่เกิดจากตนเอง ได้แก่ ลักษณะพัฒนาการในวัยรุ่น

✓ ฮาวิกเฮิร์สต์ (สุภาพรรณ โคตรจรัส 2527 : 137 - 150 อ้างอิงมาจาก Havighurst. 1953) กล่าวถึงงานพัฒนาการของวัยรุ่น ดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนรุ่นเดียวกัน ดังนั้นวัยรุ่นจึงต้องการการยอมรับของกลุ่มเป็นอย่างยิ่ง จากการที่แต่งตัวเหมือน ๆ กัน ใช้ภาษาที่เข้าใจร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม อย่างไรก็ตามวัยรุ่นจะปรับตัวในช่วงนี้ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับพื้นฐานการปรับตัวจากครอบครัว

2. เรียนรู้บทบาททางสังคมที่เหมาะสมกับเพศ

3. ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เพราะวัยรุ่นมักเกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับรูปร่าง หน้าตา ทำทางได้ง่าย และมักประหม่นการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย

กับมาตรฐานของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ทำให้เกิดความรู้สึกมีความภาคภูมิใจ มั่นใจในตนเอง หรือสงสัยไม่แน่ใจ กังวลใจ หรือรู้สึกมีปมค้อย

4. เรียนรู้ที่จะพึ่งตัวเอง ในขบวนการที่จะพึ่งตัวเอง และมีพัฒนาการทางอารมณ์ที่เหมาะสม วัยรุ่นอาจเกิดความขัดแย้งในใจ ระหว่างความต้องการอิสรภาพในการตัดสินใจด้วยตนเอง และการขาดประสบการณ์ที่เอื้อต่อการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ต้องการความมั่นใจจากผู้ปกครอง ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองก็วิตกกังวลว่าจะเกิดความผิดพลาด ทำให้เข้มงวด ควบคุม บังคับ จนวัยรุ่นอาจต่อต้าน ซัดขึ้น และเกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงกับผู้ปกครอง

5. ต้องการความมั่นใจในเศรษฐกิจ และการเงินของตน

6. ต้องเตรียมตัว เลือกว่าอาชีพที่ตรงกับความสามารถ

7. ต้องเตรียมตัว เพื่อชีวิตสมรสและการใช้ชีวิตครอบครัว

8. พัฒนาทักษะในการใช้ภาษา การสื่อความหมาย การคิด การใช้เหตุผล ทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่จำเป็นต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต

9. พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม

10. พัฒนาค่านิยมและจริยธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน

2. ปัจจัยที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม ในที่นี้หมายถึง สภาพการณ์หรือสิ่งที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น อันมีผลกระทบกระเทือนต่อสภาพจิตใจ สิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดวัยรุ่นมากที่สุด ได้แก่ สิ่งแวดล้อมในครอบครัว โรงเรียน และกลุ่มเพื่อน

2.1 สิ่งแวดล้อมในครอบครัว วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวสุขภาพจิตดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับ

2.1.1 สุขภาพจิตของบิดามารดา ถ้าบิดามารดาที่มีสุขภาพจิตดี บุตรก็จะมีสุขภาพจิตดีไปด้วย (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ 2524 : 60) เพราะการอยู่ในครอบครัวที่มีบรรยากาศอบอุ่น ทำให้บุตรมีประสบการณ์ทางสังคมดีและปรับตัวได้ดี แต่ถ้าบิดามารดาแตกร้างไม่ลงรอยกัน บุตรได้รับการเลี้ยงดูไม่เหมาะสม ทำให้มีความสามารถในการปรับตัวต่ำ มีสุขภาพจิตเสื่อม (อบรม ลินวิภาล 2521 : 28)

2.1.2 ความมั่นคงของครอบครัว ถ้าบิคารมารคามีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง มีรายได้แน่นอนและเพียงพอ มีที่อยู่อาศัยของตนเอง เป็นสัปดาห์ส่วน จะทำให้สุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจของสมาชิกครอบครัวสมบูรณ์และเป็นสุข หมดความกังวลเรื่องเศรษฐกิจ มีเวลาที่จะเอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ความปลอดภัยแก่บุตรอย่างเต็มที่ แต่มีปัญหาร้างฐานะจนไม่มีเวลาให้บุตร ปล่อยให้ไปเป็นหน้าที่ของคนอื่น จนทำให้บุตรขาดความรักความอบอุ่น (อบรม สนิทบาล 2527 : 29)

2.1.3 ขนาดของครอบครัว ในครอบครัวขนาดใหญ่ซึ่งมีจำนวนสมาชิกครอบครัวมาก บางครอบครัวก็ไม่สามารถให้การอบรมเลี้ยงดู และเอาใจใส่จากบิคารมารดาได้อย่างเหมาะสมและทั่วถึง ทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพจิตของวัยรุ่นมากกว่าครอบครัวขนาดเล็ก (สุพจน์ จักขุทิพย์ 2521 : 83)

2.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องภายในครอบครัว วัยรุ่นมักจะเกิดความน้อยใจถ้าเห็นพี่หรือน้องได้รับความสนใจมากกว่าตน ซึ่งบิคารมารดามักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับวัยรุ่นมีปากเสียงกับพี่ ๆ น้อง ๆ ของตนอยู่เสมอ (สมชาย ชัญชนกุล 2526 : 61 - 62)

2.1.5 การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อสุขภาพจิตของบุตร รูปแบบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ทำให้บุตรมีสุขภาพจิตเสื่อม คือ ครอบครัวที่รักหรือปกป้องบุตรมากเกินไป ปฏิเสธหรือไม่ยอมรับบุตร ควบคุมหรือปล่อยปละละเลยบุตรมากเกินไป ความสัมพันธ์เช่นนี้ทำให้บุตรขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง มีปัญหาในการปรับตัว มีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีบุคลิกภาพแปรปรวน หรือ เป็นโรคจิต โรคประสาท บางคนก้าวร้าว เจ้าอารมณ์ ชอบชมคนอื่น บางคนซึมเศร้า ส่วนความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ทำให้บุตรมีสุขภาพจิตดี คือ ครอบครัวที่เป็นประชาธิปไตย รูปแบบความสัมพันธ์เช่นนี้ทำให้บุตรมีความเชื่อมั่นในตนเอง เคารพตนเอง เคารพผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อสังคม (นิภา นิษายน 2520 : 262)

2.2 สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ที่มีผลต่อสุขภาพจิตวัยรุ่น ได้แก่

2.2.1 สภาพของโรงเรียน ควรสะอาด มีอากาศถ่ายเทดี

มีบริเวณกว้างขวางพอสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อนันทนาการของนักเรียน มีสวัสดิการที่ดี เช่น มีส้วม มีโรงอาหาร และการประกอบอาหารถูกหลักอนามัย มีห้องพยาบาล และอุปกรณ์เพียงพอในการปฐมพยาบาล เป็นต้น นอกจากนั้นควรอยู่ห่างไกลจากบริเวณชุมชนที่มีเสียงดัง เพราะทำให้สมาธิการเรียนการสอนเสียไป และไม่อยู่ใกล้แหล่งมั่วสุมต่าง ๆ อันเป็นสิ่งเร้าใจให้วัยรุ่นอยากรู้ อยากเห็นในสิ่งที่ผิดได้ (กมลรัตน์ หล้าสูงรังษ์ 2524 : 67)

2.2.2 ครูเปรียบเสมือนกับผู้ปกครองของวัยรุ่นในโรงเรียน

แต่ครูบางคนไม่เข้าใจนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งมีจิตใจที่เต็มไปด้วยความกังวล ท่าทางเกะกะ บางครั้งก็แสดงกิริยากระด้างกระเดื่อง จึงทำให้ชนนักเรียนวัยรุ่นรุนแรง เช่น เขียนตีสับกร่อนศีรษะให้ಾಯ ถูคำประจานแรง ๆ เมื่อทำการบ้านหรือแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ไม่ได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการทำร้ายจิตใจอย่างรุนแรง อาจเป็นเหตุให้นักเรียนวัยรุ่นมีความทุกข์หนักขึ้น หรือเกิดการต่อต้านกลายเป็นเด็กเถร (ประสาร ทิพย์ชารา ม.ป.ป. : 90 - 91) แต่ถ้าครูเข้าใจธรรมชาติและจิตใจของวัยรุ่น สนับสนุนในสิ่งที่วัยรุ่นทำถูก มีความยุติธรรม มีวินัย เค็ดขาคมนักสงสมำเสมอ ไม่ลงโทษเมื่อทำไม่สำเร็จ แต่ลงโทษเมื่อทำผิด (สมชาย ธัญชนกุล 2526 : 92) ให้ความรักและเอาใจใส่ ทำให้อารมณ์รู้สึกได้ว่าได้รับความอบอุ่น มีเพื่อนที่จะให้คำปรึกษาและมีที่ยึดเหนี่ยว (ประสาร ทิพย์ชารา ม.ป.ป. : 90) สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้อารมณ์ปรับตัวได้อย่างมีความสุข (สมชาย ธัญชนกุล 2526 : 92)

2.2.3 ระเบียบวินัยของโรงเรียน ควรเหมาะกับนักเรียนแต่ละวัย

ไม่ใช่เข้มงวดให้นักเรียนหวาดกลัว จนมีพฤติกรรมต่อต้าน เช่น หนีโรงเรียน เป็นต้น (กมลรัตน์ หล้าสูงรังษ์ 2524 : 70)

2.3 กลุ่มเพื่อน มีความหมายต่อวัยรุ่นมาก ส่วนใหญ่จะเห็นว่าเพื่อนเป็นสิ่งจำเป็นซึ่งขาดเสียมิได้ ในการทำกิจกรรมทุกอย่างมักต้องอาศัยเพื่อน มีอะไรมักจะเล่าให้เพื่อนฟัง เพื่อขอความคิดเห็น คำปรึกษา และปรึกษาทุกข์มากกว่าจะหันไปหา

บิณฑาคาร เพราะวัยรุ่นมักรู้สึกว่าบิณฑาคารไม่เข้าใจตัวเองพอ หรือพูดกันไม่รู้เรื่อง เวลาไปเที่ยวก็ไปกับเพื่อนมากกว่าไปกับบิณฑาคารเพราะสนุกกว่า และไม่ต้องระมัดระวังตัว

✓ (สุพิศรา สุภาพ 2523 : 48)

การรวมกลุ่มกับเพื่อนทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีโอกาสฝึกทักษะทางสังคม มีความสนุกสนานจากการมีกิจกรรมกลุ่ม ทำให้ได้พัฒนาข้อบกพร่องของตนเอง และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น จากการรวมกลุ่มกับเพื่อนนี้เองทำให้วัยรุ่นมีเพื่อนสนิทหรือเพื่อนแท้ (ซึ่งมีตั้งแต่ 2 - 4 คน เป็นเพื่อนที่สามารถให้คำปรึกษาหารือ สามารถระบายความคับอกคับใจต่อกันและกันได้ มีรสนิยมเหมือนกัน) ถ้าหากวัยรุ่นคนใดไม่มีเพื่อนแท้ในชีวิต วัยรุ่นคนนั้นจะเป็นคนที่ปรับตัวในสังคมอย่างไม่สมบูรณ์ และมีการแสวงหาการรวมกลุ่มในรูปแบบอื่น (สมชาย ชัยชนกุล 2526 : 100 - 101) แต่ถ้าวัยรุ่นคนใดที่ประสบปัญหาทางสังคมด้วยกัน ก็จะพัฒนาเป็นยุวอาสาสมัครก่อความเดือดร้อนให้กับคนอื่นในสังคม หรือช่วยกันส่งเสริมให้ใช้ชีวิตไปในทางที่ทำลายตัวเอง เช่น มั่วสุมดื่มสารระเหยหินเนอร์ในที่สาธารณะ ตั้งแก๊งฉกชิงวิ่งราว เป็นต้น ซึ่งเมื่อค้นหาสาเหตุก็พบว่า วัยรุ่นเหล่านี้เมื่อบ้านซึ่งหนีออกจากบ้าน มามั่วสุมอยู่กับเพื่อน ๆ หาความสุขใจไปในแต่ละวัน (จับเด็กเป็นทาสหินเนอร์ 2529 : 8) เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นได้เสมอถ้าวัยรุ่นขาดความอบอุ่นจากครอบครัว แล้วหันมาแสวงหาความอบอุ่นจากกลุ่มเพื่อนที่อยู่ใกล้แหล่งอบายมุข

นอกจากนี้ยังมีวัยรุ่นอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่มีโอกาสเติบโตอยู่ในครอบครัวของตนเอง จึงได้รับประสบการณ์ของชีวิตที่แตกต่างกันไป วัยรุ่นเหล่านี้คือวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ทั้งของรัฐบาลและเอกชน อย่างไรก็ตามมีผลการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่า เด็กในสถานสงเคราะห์มีพัฒนาการในด้าน ๆ ช้ากว่าเด็กในครอบครัว เนื่องจากจำนวนผู้เลี้ยงดูไม่ได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนเด็ก และผู้เลี้ยงดูมีนิสัยใจคอแตกต่างกัน ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างกันไม่สม่ำเสมอ ได้รับความรักและมารทอนสนองไม่เต็มที่ จึงส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตมาบ้างน้อยบ้าง โดยแสดงออก

ควยอาการต่าง ๆ เช่น ก้าวร้าว หวาดกลัว หรือแสดงอาการอื่น ๆ เพื่อเรียกร้อง
ความสนใจจากผู้ปกครอง (สรวงเกษม ชื่นชูศิลป์ 2526 : 2 - 4)
สิ่งแวดลอมภายในสถานสงเคราะห์ที่รัฐบาลและเอกชน (วัด) จัดขึ้น คือ

1. สถานสงเคราะห์ของรัฐบาล เป็นหน่วยงานในสังกัดกองสงเคราะห์เด็ก
และบุคคลวัยรุ่น ซึ่งรัฐบาลจัดขึ้นเพื่อให้การสงเคราะห์เด็กและวัยรุ่นที่อยู่ในข่ายที่ควร
จะได้รับการสงเคราะห์ เช่น อดอยาก อดอยาก ถูกทอดทิ้ง ไร้ที่พึ่ง หรือได้รับการเลี้ยงดู
ในลักษณะที่ไม่สมควร หรือตกอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม หรือครอบครัวขาดแคลน
ยากจนไม่อาจเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามควรแก่วัย (ชาญ พันธุมรัตน์ 2526 :
55 - 56) สถานสงเคราะห์สำหรับเด็กชายแห่งแรก คือ สถานสงเคราะห์เด็กชาย
บ้านปากเกร็ด รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2484 ต่อมาใน พ.ศ. 2492 ได้จัดตั้ง
สถานสงเคราะห์เด็กหญิงขึ้น คือสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี (เพื่องฟ้า
สิงหสกุลไกร 2527 : 34 - 35) สถานสงเคราะห์ทั้งสองแห่งได้จัดสิ่งแวดลอมดังนี้

1.1 สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด จัดให้มีพ่อบ้านประจำ
อาคารพักละ 1 คน ครอบเด็กและวัยรุ่นซึ่งอาศัยปะปนกัน 50 คน พ่อบ้านจะต้องบันทึก
รายงานประจำวันและประจำเดือนเกี่ยวกับการกินอยู่ หลับนอน และสุขภาพอนามัย
พร้อมทั้งคอยสังเกตปัญหาความประพฤติของเด็ก เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาคความประพฤติ
เป็นรายบุคคล ชีวิตประจำวันของวัยรุ่นชายก็คือ ฝึกกายบริหาร และรับการอบรม
ศีลธรรมจรรยา มารยาทจากครูเป็นประจำทุกเช้าก่อนเข้าเรียน รับประทานอาหารวันละ
3 เวลา สำหรับวัยรุ่นบางคนที่ไม่ไปเรียนภายนอกสถานสงเคราะห์ได้รับค่าอาหารกลางวัน
และค่าพาหนะทางหาก อาคารพักเด็กทุกหลังมีวิทยุและโทรทัศน์ให้ดูในยามว่าง พ่อบ้าน
อบรมเด็กก่อนเข้านอนและสวดมนต์เป็นประจำทุกคืน ส่วนชีวิตการศึกษา วัยรุ่นบางคน
เรียนในระดับประถมศึกษาภายในสถานสงเคราะห์ บางคนเรียนในระดับมัธยมศึกษา
ภายนอกสถานสงเคราะห์ บางคนฝึกวิชาชีพภายในสถานสงเคราะห์ เช่น ช่างไม้
ช่างเรียงพิมพ์ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างตัดผม ในยามว่างจากการศึกษาและภาระงาน
ประจำวัน สามารถเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ ทั้งในร่มและกลางแจ้ง นอกจากนี้ยังจัดให้มี

กิจกรรมกลุ่ม ค่ายพักแรม การบำเพ็ญประโยชน์ หัดศึกษานอกสถานที่ และจัดงานรื่นเริง ในเทศกาลต่าง ๆ อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง ยามเจ็บป่วยก็ได้รับการรักษาพยาบาลจาก แพทย์และพยาบาลทั้งภายในและภายนอกสถานสงเคราะห์ (เอกสารสถานสงเคราะห์เด็กชาย บ้านปากเกร็ด 2528 : 1 - 2)

1.2 สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี จัดให้เด็กและวัยรุ่นอาศัยปะปนกัน ในบ้านพักประมาณ 20 คน บ้านพักแต่ละหลังมีแม่บ้านประจำ ทำหน้าที่ดูแลให้ความรัก ความอบอุ่นอย่างใกล้ชิดต่อเด็ก และบันทึกรายงานประจำวัน ประจำเดือนเกี่ยวกับการกินอยู่ หลับนอน และสุขภาพอนามัย พร้อมทั้งคอยสังเกตปัญหาความประพฤติ เพื่อดำเนินแก้ไขเด็ก เป็นรายบุคคล ชีวิตประจำวันของวัยรุ่นหญิงก็คือ ฝึกกายบริหาร และรับการอบรม ศิลธรรมจรรยา มารยาทจากครูเป็นประจำทุกเช้าก่อนเข้าเรียน รับประทานอาหารวันละ 3 เวลา วัยรุ่นบางคนที่ไม่ไปเรียนภายนอกสถานสงเคราะห์ จะได้รับค่าขนมคนละ 7 บาท ต่อวัน พร้อมอาหารกลางวันและค่าพาหนะ อาคารพักเด็กทุกหลังมีวิทยุและโทรทัศน์ให้ดู ในยามว่าง แม่บ้านอบรมเด็กและวัยรุ่นก่อนเข้านอน และสวดมนต์เป็นประจำทุกคืน ส่วน ชีวิตการศึกษา วัยรุ่นบางคนเรียนในระดับประถมศึกษาภายในสถานสงเคราะห์ บางคนเรียน ในระดับมัธยมศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์ บางคนฝึกวิชาชีพภายในสถานสงเคราะห์ เช่น ตัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย จัดดอกไม้สด ประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง การฝีมือต่าง ๆ และ การครัว ในยามว่างจากการศึกษาและภาระงานประจำวันสามารถเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ ทั้งในร่มและกลางแจ้ง นอกจากนี้ยังจัดให้มีกิจกรรมกลุ่มเนตรนารี หัดศึกษานอกสถานที่ ฝึกการแสดงละคร การรำ การขับร้อง การจัดงานรื่นเริงในเทศกาลต่าง ๆ อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง ยามเจ็บป่วยก็ได้รับการรักษาพยาบาลจากแพทย์และพยาบาล ทั้งภายในและภายนอกสถานสงเคราะห์ (เอกสารสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี 2527 : 3 - 5)

2. สถานสงเคราะห์ของเอกชน ซึ่งเปิดให้การช่วยเหลือเด็กกำพร้า ถูกทอดทิ้ง เปรื่อน จรจัด ครอบครัวแตกแยก ครอบครัวยากจนเรื้อรังและปัญญาอ่อนไม่สามารถ ให้การศึกษาอบรมได้ก็พอ ตั้งแต่ พ.ศ. 2483 ก็คือ สถานเลี้ยงดูเด็กกำพร้าและยากจน

วัดสระแก้ว (เอกสารวัดสระแก้ว 2529 : 1 - 2) ปัจจุบัน (ต้นปี 2529) มีเด็กทั้งสิ้น 1,464 คน วัดเริ่มรับเด็กหญิงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 ปัจจุบันมีเด็กหญิง 77 คน พักอาศัย นอกบริเวณวัด มีวิทยากรช่วยดูแลเด็ก และมีครูผู้หญิง 4 คน ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครอง ส่วน เด็กชายอาศัยอยู่ในบริเวณวัดซึ่งสร้างเป็นอาคารรวม บางคนอาศัยอยู่กับพระในกุฏิ วิทยากร จะดูแลเด็ก และมีสิทธิพักสัปดาห์ละ 1 คืนเมื่อเกิดกรณีพิพาทในหมู่เด็ก ถ้าเป็นเรื่องราวร้ายแรง พระจะเป็นผู้ตัดสินดูแลวิทยากร ในวัดมีพระประมาณ 30 รูป เด็กและวิทยากรเหล่านี้จัดแบ่งหน้าที่กัน ทำงาน เช่น ภูมามาน ล้างห้องน้ำ ล้างอ่างน้ำ ทำความสะอาดวัด เป็นต้น ยามว่างจาก การงานประจำวันก็ทำภารกิจส่วนตัว (สุติมา เนื่องจำนงค์ 2529 : 6) ทางวัดได้ จัดให้รับประทานอาหารวันละ 3 มื้อ ซึ่งปริมาณและคุณภาพค่อนข้างจะเพียงพอ หลังจาก รับประทานอาหารเข้าวิทยากรบางคนไปเรียนในโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 6 ซึ่งเปิดสอนระดับ ประถมศึกษา บางคนเรียนในโรงเรียนบางเสด็จวิทยาคม ซึ่งเปิดสอนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนทั้งสองอยู่ภายใต้การดูแลของวัด นอกจากนี้ทางวัดยังจัดครูอาสาช่วยสอนนักเรียน ที่จบประถมศึกษาแล้วสามารถประกอบอาชีพ เช่น ปลูกพืชผัก เลี้ยงหมู ทำอิฐ ตัดฉลุ ตลอดจนศิลปะการแสดงต่าง ๆ เช่น ลิเก โขน ละครบั้งไฟบวง เครื่องลายไทย เป่าพาทย์ ระนาด และแตงวง ทุกเย็นหลังเลิกเรียนทุกคนมาประชุมที่ศาลาเพื่อทำวัตรเย็น และเน้นการ ปฏิบัติศีลห้า ในยามเจ็บป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลซึ่งมีพยาบาลมาประจำทุกวัน นอกจากนี้ยังมีครูอาสาสามารถช่วยพยาบาลเจ็บป่วยอย่างใกล้ชิดเสมือนญาติ (เอกสารวัดสระแก้ว 2529 : 3)

จากปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพจิตสรุปได้ว่า วิทยากรต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ทางกาย ต้องการความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐาน อันได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และการรักษาพยาบาล ต้องการความเป็นอิสระ ความปลอดภัย และได้รับการยอมรับจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน ส่วนสิ่งแวดล้อมที่ทำให้วิทยากรเกิดปัญหาสุขภาพจิตได้ก็คือ สิ่งแวดล้อมที่ไม่สามารถตอบสนอง ความต้องการของวิทยากร โดยเฉพาะความต้องการพื้นฐาน ซึ่งสถานสงเคราะห์แต่ละแห่ง

มองเห็นความสำคัญความต้องการเหล่านี้ จึงจัดที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และ การรักษาพยาบาล พร้อมทั้งให้ความอบอุ่นใกล้ชิด เปิดโอกาสให้วัยรุ่นมีอิสระตามศักยภาพ ของแต่ละแห่งที่พึงจัดให้ได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่วัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับครอบครัวได้รับ แตกต่างกันไปบ้างตามสภาพครอบครัวของแต่ละคน

จากเอกสารเกี่ยวกับสุขภาพจิตทั้งหมดสรุปได้ว่า สุขภาพจิตของวัยรุ่นเป็นภาวะ ที่วัยรุ่นสามารถปรับตัวได้ เมื่อได้รับความกระทบกระเทือนจากปัจจัยที่เกิดขึ้นจากตนเอง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถประเมินได้จากความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง ได้แก่ ความรู้สึก ต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ความรู้สึกอิสระ ความรู้สึกปลอดภัย และรู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังประเมินได้จากอาการทางกายที่มีสาเหตุ มาจากจิตใจ และพฤติกรรมที่เกิดจากความคับข้องใจ เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว ชี้อารมณ์ หนีโรงเรียน มีวสันตการพนัน คิดฆ่าเสพติด เป็นต้น

✓ ผลการวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตวัยรุ่น

ในปี ค.ศ. 1984 จอห์นสัน (Johnson. 1985 : 2173) ได้รวบรวม งานวิจัยในเด็กและวัยรุ่นในประเทศอุตสาหกรรม เช่น สวีเดน กับประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ชูตาน เมื่อปี ค.ศ. 1965 และ ค.ศ. 1980 พบว่า การเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคม อุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วทำให้สุขภาพกายดีขึ้น แต่สุขภาพจิตเสื่อมลง เพราะการเป็น อุตสาหกรรมมีผลต่อโครงสร้างของครอบครัว ทำให้บิดามารดามีโอกาสควบคุมบุตรน้อยลง ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวลดลง ต้องประสบกับปัญหาการย้ายถิ่น เพิ่มอัตราการหย่าร้าง และต้องเพิ่มความสามารถในการปรับตัว เมื่อทุกคนตกอยู่ในภาวะต้องปรับตัว ทำให้ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวลดลง บางครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ดังนั้นเด็ก และวัยรุ่นภายในครอบครัวจึงขาดการประคับประคองทางจิตใจ เมื่อเผชิญกับภาวะวิกฤต จึงมีปัญหาสุขภาพจิตได้ง่าย

ในปี ค.ศ. 1982[✓] โสไลมาน และเมย์ซีเลส (Soliman and Mayseless. 1985 : 3371) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจของบิดามารดาต่อบุตร กับ สุขภาพจิตของบุตร โดยศึกษาจากบิดามารดาชาวอิสราเอล 84 ครอบครัว ซึ่งนำบุตร ไปใช้บริการที่คลินิกสุขภาพจิต (Mental Health Clinic) เด็กเหล่านี้มีอายุ 6 - 18 ปี มารดามีอาชีพแม่บ้าน 38 คน อาชีพรับจ้าง 46 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และสภาพการทำงาน ของมารดา ส่วนความรุนแรงของปัญหาสุขภาพจิต ทราบได้จากจิตแพทย์และครู จาก ผลการวิจัย พบว่า ความรุนแรงในปัญหาสุขภาพจิตของเด็ก มีความสัมพันธ์ทางลบกับ รายได้ของมารดา และความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร นั่นคือ เด็กจะมีปัญหาสุขภาพจิตสูง ถ้ามารดามีรายได้น้อย และเด็กจะมีปัญหาสุขภาพจิตสูงถ้ามีความสัมพันธ์กับบิดาน้อย ต่อมา ในปี ค.ศ. 1983[✓] เทอร์แมน และฮัมเฟรย์ (Tyerman and Humphrey. 1984 : 1901) ได้ศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของวัยรุ่นในช่วงอายุ 12 - 16 ปี ที่มาใช้บริการด้านสุขภาพจิต ไม่ต่ำกว่า 2 เดือน จำนวน 24 คน โดยเปรียบเทียบกับวัยรุ่นในช่วงวัยเดียวกันซึ่งไม่มี ปัญหาสุขภาพจิต โดยใช้แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ถามเกี่ยวกับ สุขภาพทั่ว ๆ ไป เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน การได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัว และสิ่งแวดล้อมในครอบครัว จากผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้รับความช่วยเหลือ จากครอบครัวน้อยกว่า ต้องเผชิญกับความเครียดในชีวิตประจำวันสูงกว่าวัยรุ่นปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ กรีนเบิร์ก, ไฮเกล และ เลITCH (Greenberg, Siegel and Leitch. 1983 : 373 - 384) ได้เปรียบเทียบอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนกับบิดามารดา ที่มีต่อสุขภาพจิตวัยรุ่น ในด้านการมองเห็นคุณค่าในตัวเอง และความพึงพอใจในชีวิต โดย ศึกษาในวัยรุ่นที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ในช่วงอายุ 12 - 19 ปี คัดเลือก ได้เพศชาย 123 คน เพศหญิง 79 คน วัยรุ่นเหล่านี้อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามวัดการปรับตัวในชีวิตประจำวัน

มโนคติต่อตัวเอง ความพึงพอใจในชีวิต ความใกล้ชิดกับบิดามารดาและกลุ่มเพื่อน จากผลการวิจัย พบว่า สัมพันธภาพของวัยรุ่นกับบิดามารดาและกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์กับการมองเห็นคุณค่าในตัวเอง และความพึงพอใจในชีวิต นอกจากนี้ยังพบว่าความใกล้ชิดกับบิดามารดาสามารถทำนายความพึงพอใจในชีวิตได้มากกว่าความใกล้ชิดกับเพื่อน นั่นคือ สัมพันธภาพที่ดีกับบิดามารดามีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตวัยรุ่นมากกว่ากลุ่มเพื่อน

การแยกจากครอบครัวด้วยสาเหตุต่าง ๆ ก็มีผลต่อสุขภาพจิตเช่นกัน ดังเช่น การศึกษาของ เบคเลย์ และ แมคโดนัลด์ (Bagley and McDonald. 1985 : 759 - 760) ที่ได้ศึกษาสุขภาพจิตและการปรับตัวของสตรีอายุ 18 - 24 ปี จำนวน 57 คน ซึ่งออกจากร้านด้วยสาเหตุต่าง ๆ กันคือ ครอบครัวแตกแยก ถูกทอดทิ้ง มีความประพฤติน่าไม่เหมาะสม และมีประสบการณ์ทางเพศก่อนอายุ 14 ปี บาเปรียบเทียบกับสตรีในวัยเดียวกัน ซึ่งไม่เคยมีประสบการณ์เช่นนี้ในวัยเด็ก โดยใช้เครื่องมือวัดการมองเห็นคุณค่าในตัวเอง และความพึงพอใจทางเพศ ผลการวิจัยพบว่า การมีประสบการณ์ทางเพศไม่เหมาะสมก่อนเวลาอันสมควร มีความแปรปรวนในการปรับตัวในวัยผู้ใหญ่มากกว่าผู้ที่มีความประพฤติน่าไม่เหมาะสม ถูกทอดทิ้ง และครอบครัวแตกแยก ส่วนสตรีที่ไม่เคยมีประสบการณ์การออกจากร้านด้วยสาเหตุดังกล่าว มีความแปรปรวนในการปรับตัวในวัยผู้ใหญ่ที่น้อยที่สุด จากผลการวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้เห็นความสำคัญของการมีความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว เพราะครอบครัวมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของวัยรุ่นมากกว่ากลุ่มสังคมอื่น ๆ

✓ ผลการวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตวัยรุ่น

ได้มีผู้ทำการวิจัยสุขภาพจิตเฉพาะช่วงวัยรุ่นไว้หลายท่านด้วยกัน ในที่นี้จะเสนองานวิจัยเกี่ยวกับผู้ป่วยจิตเวชวัยรุ่นก่อน แล้วจึงตามด้วยงานวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพจิตวัยรุ่นในโรงเรียน โดยเริ่มตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2519 - 2520 บุญวาทย์ สุขสุทธิพันธ์ (บุญวาทย์ สุขสุทธิพันธ์ 2521 : 44 - 45) ได้ศึกษาผู้ป่วยจิตเวชวัยรุ่นที่รับไว้รักษาในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จากรายงานไทม์เป็นประวัติของผู้ป่วยจำนวน 63 คน เป็นเพศหญิง 37 คน

ชาย 26 คน ผลจากการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว ซากความเชื่อมั่น มีเพื่อนน้อย มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 4 - 8 คน บิดามารดามีอาชีพรับจ้าง และมีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 นภวัธย์ กัมพลาศิริ (นภวัธย์ กัมพลาศิริ 2524 : 186 - 189) ได้ศึกษาสภาวะแวดล้อมทางครอบครัวของผู้ป่วยจิตเวช วัยรุ่น ที่เข้ารับการรักษานในโรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยา ตั้งแต่วันที่ 1 - 31 มกราคม 2524 จำนวน 50 ราย จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในครอบครัวเกี่ยวกับบิดามารดา ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันโดยเฉลี่ย 6 คน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวน้อย ไม่ค่อยได้รับความสนใจจากบิดามารดา และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด

การวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพจิตวัยรุ่นในโรงเรียน ชนุ ชาติชนานนท์ (ชนุ , ชาติชนานนท์ 2521 : 66) ได้สำรวจสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดชัยนาท เมื่อปีการศึกษา 2520 โดยใช้แบบสอบถามที่แปลมาจาก Cornell Medical Index จากผลการวิจัย พบว่า ในจำนวนวัยรุ่นทั้งหมด 6,000 คน มีแนวโน้มอาจเกิดปัญหาสุขภาพจิตขึ้นภายใน 4,100 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 เสาวลักษณ์ เลิศดำรงค์เดช และคนอื่น ๆ (เสาวลักษณ์ เลิศดำรงค์เดช และคนอื่น ๆ 2525 : 3 - 5) ได้สำรวจสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่น โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน โดยใช้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2524 จำนวน 512 คน เป็นชาย 260 คน หญิง 252 คน มีอายุ 14 - 17 ปี โดยใช้แบบสำรวจบุคลิกภาพ MMPI ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ย้ายภูมิลำเนาเดิมมาอาศัยอยู่กับญาติ หอพัก หรือเช่าบ้านอยู่ มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาด้านสุขภาพจิตมากกว่านักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อศึกษาแยกเพศก็พบว่า นักเรียนชายที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดามีแนวโน้มที่จะมีปัญหาด้านสุขภาพจิตสูงกว่านักเรียนที่อยู่กับบิดามารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนหญิงไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยังมีการศึกษาที่คล้ายคลึงกันนี้ได้แก่ การศึกษาของ ดวงเดือน พันธ์มนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทึก (ดวงเดือน พันธ์มนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทึก 2524 : 179 - 180) ในเรื่องความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับ

สุขภาพจิตและวริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นทั้งชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 3 ในกรุงเทพมหานครและสงขลา ซึ่งมีอายุ 13 - 17 ปี จำนวน 917 คน จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีปัญหาในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตมากที่สุดคือวัยรุ่นที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา และวัยรุ่นที่ถูกอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย ได้รับความรักสนับสนุนน้อย มีความขัดแย้งในครอบครัวมาก มารดาไม่ได้ทำงานอาชีพ เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับเพศ พบว่า วัยรุ่นหญิงมีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าวัยรุ่นชาย ส่วนช่วงวัยก็พบว่าวัยรุ่นตอนกลางมีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าวัยรุ่นตอนต้น

จากผลการวิจัยข้างต้นชี้ให้เห็นว่า วัยรุ่นที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูไม่เหมาะสม วัยรุ่นหญิง และวัยรุ่นตอนกลาง มีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่ากลุ่มอื่น ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 เปรมสุริย์ เชื่อมทอง (เปรมสุริย์ เชื่อมทอง 2526 : 56 - 59) ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตของวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์กับวัยรุ่นในโรงเรียน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างอายุ 11 - 17 ปี วัยรุ่นจากสถานสงเคราะห์ได้แก่ สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด และสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ส่วนวัยรุ่นในโรงเรียนได้แก่ โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เครื่องมือที่ใช้วัดสุขภาพจิตครั้งนี้คือ SCL-90 ผลจากการวิจัยพบว่า วัยรุ่นในโรงเรียนมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะด้านความกลัวโดยไม่มีเหตุผล เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศพบว่า วัยรุ่นชายมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ใน 6 ด้าน คือ ย้ำคิดย้ำทำ ไม่ชอบติดต่อกับคนอื่น ชี้มเศร้า วิทกกังวล กลัวโดยไม่มีเหตุผล หวาคระแวง เมื่อแยกศึกษาเฉพาะวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์ก็พบว่าวัยรุ่นชายมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านย้ำคิดย้ำทำ ไม่ชอบติดต่อกับคนอื่น ชี้มเศร้า และกลัวอย่างไม่มีเหตุผล ส่วนในด้านการวิตกกังวล วัยรุ่นชายมีความวิตกกังวลน้อยกว่าวัยรุ่นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อแยกศึกษาเฉพาะวัยรุ่นในโรงเรียน พบว่า วัยรุ่นชายมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านไม่ชอบติดต่อกับคนอื่น ชี้มเศร้า

วิตกกังวล หวาดกลัวโดยไม่มีเหตุผล ส่วนในค่านวาทะแวง วัยรุ่นชายหวาดระแวงน้อยกว่าวัยรุ่นหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างช่วงอายุพบว่า วัยรุ่นตอนต้นมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ใน 3 ค่าน คือ รู้สึกป่วยทางกาย ซึมเศร้า และวิตกกังวล ส่วนในค่านย่ำคิดย่ำทำ วัยรุ่นตอนต้นย่ำคิดย่ำทำน้อยกว่าวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อแยกศึกษาเฉพาะวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์ พบว่า วัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลางมีสุขภาพจิตไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนวัยรุ่นในโรงเรียนพบว่า วัยรุ่นตอนต้นมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในค่านต่าง ๆ เช่นเดียวกับผลการเปรียบเทียบสุขภาพจิตวัยรุ่นตอนต้น กับวัยรุ่นตอนกลางทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว

จากงานวิจัยข้างต้นชี้ให้เห็นว่า วัยรุ่นในโรงเรียนมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์ และจากงานวิจัยอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ต่างชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่มีต่อสุขภาพจิต ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในสถานสงเคราะห์ สิ่งแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์ และภูมิหลังของเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ย่อมมีผลต่อสุขภาพจิตของเด็กเหล่านี้ ในเรื่องนี้ อ่องุ่น ควรดวง (อ่องุ่น ควรดวง 2524 : 99 - 112) ได้ศึกษากระบวนการฝึกอบรมนิสิตในการเลี้ยงดูเด็กที่อยู่กับครอบครัวและเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ โดยสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนโรงเรียนเทศบาล สังกัดกรุงเทพมหานคร สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี และสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นคำถามสั้น ๆ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้สึกของเด็กโดยส่วนใหญ่แล้วชอบสถานสงเคราะห์ โดยเฉพาะเพื่อนที่โรงเรียน ส่วนคนที่ไม่ชอบสถานสงเคราะห์เพราะครูดูแลเข้มงวดเกินไป วิธีการที่เจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ใช้แก้ปัญหาเมื่อเด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น ก้าวร้าวรุนแรง หนีเที่ยว เป็นต้น เด็กก็จะได้รับการลงโทษเช่นเดียวกับปิกมารดาลงโทษบุตร แต่ถ้าวัยรุ่นปฏิบัติตนดี เช่น เรียนดี ให้การช่วยเหลือผู้อื่น ก็ให้รางวัล ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 เพ็ญฟ้า สิงห์สกุลไกร (เพ็ญฟ้า สิงห์สกุลไกร 2527 : 150 - 158) ได้ศึกษา

การใช้กิจกรรมนันทนาการในงานกลุ่มสังคม เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนของสถานสงเคราะห์เด็ก 6 แห่ง คือ สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด สถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชนมูลนิธิมหาราช สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านมหาเมฆ จากผลการวิจัยพบว่า เด็กส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อเพื่อนไปในทางที่ดี สามารถเข้ากับนักสังคมสงเคราะห์ พ่อบ้าน และแม่บ้านได้ ปัญหาที่เด็กพบก็คือ ปัญหาการปรับตัวเข้ากับเพื่อน และเจ้าหน้าที่บางคน ปัญหาคิดถึงบ้าน เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เด็กสถานสงเคราะห์ยังมีปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ คือ ก้าวร้าว ไม่เชื่อฟังเจ้าหน้าที่ ขาดความรับผิดชอบ พูดยก ลักขโมย มีปัญหาทางเพศ ขาดระเบียบวินัย ชอบขโมยของเด็กเล็ก การดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเด็กจะใช้วิธีทำงานเป็นทีม ระหว่างนักสังคมสงเคราะห์ พ่อบ้าน แม่บ้าน ครู เจ้าหน้าที่พยาบาล เป็นต้น กิจกรรมนันทนาการที่วัยรุ่นสนใจ ได้แก่ กีฬากลางแจ้ง กอล์ฟ ว่ายน้ำ โยนหิน วิทย์ กิจกรรมเข้าจังหวะ ค่ายพักแรม ฯลฯ หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว เด็กจะรู้สึกได้ว่า ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน รู้จักเพื่อนใหม่ ได้แสดงความสามารถ แก้ไขปัญหาความกังวลใจ คิดถึงบ้าน และแก้ปัญหาการเข้ากับเพื่อนไม่ได้ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความรัก ความไว้วางใจ นักสังคมสงเคราะห์ ครู พ่อบ้าน แม่บ้าน มากขึ้น

สิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัววัยรุ่นก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อสุขภาพจิต ดังเช่นการศึกษาของ กนกรัตน์ สุชะตุงคะ (กนกรัตน์ สุชะตุงคะ 2523 : 36 - 38) พบว่า สุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนอรุณประเทศ และโรงเรียนสระแก้ว ซึ่งอยู่ในเขตแทรกซึมของผู้ออกการร้ายคอมมิวนิสต์ จังหวัดปราจีนบุรี ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยเฉพาะด้านความกลัว โดยไม่มีเหตุผลอยู่ในเกณฑ์ต่ำสุด นักเรียนชายมีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ใน 4 ด้าน คือ ด้านการติดต่อกับคนอื่น ซึมเศร้า กลัวโดยไม่มีเหตุผล หวาดระแวง และนักเรียนหญิงมีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการย้ายถิ่นฐาน นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนที่มีเพื่อนมากจะมีความรู้สึกเกี่ยวกับความเจ็บป่วยทางกายมากกว่านักเรียนที่มีเพื่อนน้อย ต่อมาในปี 2526 ชีวรัตน์ นิจนตร

ได้ศึกษาสภาพเชิงจิต-สังคมในโรงเรียน กับสุขภาพจิตของนักเรียนวัย ฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 จากวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนอาชีวมีอาการป่วยทางกายน้อยกว่า แต่มีความวิตกกังวลมากกว่านักเรียนในโรงเรียน กรมสามัญศึกษา เมื่อเปรียบเทียบความรู้สึกแออัด (ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับการขาดความสามารถในการควบคุมสภาพแวดล้อม) พบว่า ผู้ที่มีความรู้สึกแออัดมาก มีปัญหาสุขภาพจิตด้านอาการป่วยทางกาย มโนคติเกี่ยวกับตัวเอง ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความก้าวร้าว มากกว่าผู้ที่มีความรู้สึกแออัดน้อย นักเรียนที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจต่ำ มีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจปานกลางและสูง นอกจากนี้ ยังพบว่า นักเรียนที่มีความแค้นทางจิตมาก (รับรู้ว่าผลตอบแทนที่ได้รับขณะที่อยู่ในโรงเรียนไม่ค่อยสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับความพยายามที่ตนได้ทุ่มเทลงไป เช่น พยายามทำความดี บางทีครูก็เห็นความดี บางทีก็ไม่เห็น บางทีกลับถูกลงโทษ) มีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่านักเรียนที่มีความแค้นทางจิตน้อย และนักเรียนหญิงมีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่านักเรียนชาย ส่วนนักเรียนที่รับรู้ว่ารบรากับในชั้นเรียนของตนเป็นประชาธิปไตยน้อย มีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่านักเรียนที่มีการรับรู้ในลักษณะตรงกันข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งสิ้น (จิรวัดน์ นิจนตร 2526 : 175 - 184)

ในปีเดียวกัน ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และ นัลลวีย์ อุดุลย์วัฒนศิริ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และ นัลลวีย์ อุดุลย์วัฒนศิริ 2527 : 134 - 137) ได้ศึกษาสิ่งแวดล้อม และสุขภาพจิตของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปีการศึกษา 2526 ทุกคนะโดยใช้แบบทดสอบ SCL-90 จากผลการวิจัยพบว่า สุขภาพจิตของนักศึกษาทั้งหมด อยู่ในเกณฑ์ปกติ และสิ่งแวดล้อมอันได้แก่ สื่อมวลชน ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา นักศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษา องค์ประกอบด้านคุณลักษณะส่วนตัวของนักศึกษา ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สถานที่ออกกำลังกาย บรรยากาศของหอพักนักศึกษา ความสะดวกในเรื่องอุปโภคบริโภค

บรรยากาศของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพึ่งตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง และบรรยากาศทางการเรียนการสอน ล้วนมีผลต่อสุขภาพจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อศึกษาแยกเพศ พบว่า สิ่งแวดล้อมมีผลต่อสุขภาพจิตนักศึกษาชายให้แสดงออกในคำนำย่ำคิดย่ำทำ แยกตัว ซึมเศร้า ส่วนนักศึกษาหญิงแสดงออกในคำนำ ย่ำคิดย่ำทำ แยกตัว ซึมเศร้า วิดกกังวล กลัวโดยไม่มีเหตุผล รู้สึกร่างกายผิดปกติ และมีพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงอาการผิดปกติทางจิต

หากพิจารณาจากลักษณะพฤติกรรม หรือความประพฤตินี้มีปัญหา พบว่ามีพฤติกรรมหลายอย่างที่แสดงให้เห็นว่ามีปัญหาสุขภาพจิต ดังเช่นจากการศึกษาของ เจษฎา เทียงตรง (เจษฎา เทียงตรง 2519 : 39 - 40) ซึ่งศึกษาในเด็กและวัยรุ่นอายุระหว่าง 3 - 16 ปี ที่มีปัญหาค้นสุขภาพจิตซึ่งมารับบริการจากศูนย์สุขวิทยาจิต กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2518 จากรายงานส่วนตัว ผลการวิจัยพบว่า นิคามารคามี่ฐานะทางเศรษฐกิจยากจน ลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้แก่ บั๊สสาวะระที่นอน ดูดนิ้วมือ ชอบพุดปด ชอบลักขโมย มีความประพฤติดีผิดปกติทางเพศ มีปัญหาค้นการพุด อิจฉาน้องอย่างมาก นอนไม่หลับ นอนกักคั่นจนพันทัก มีปัญหาค้นการรับประทานอาหาร เจริญเติบโตช้า เจ็บป่วยทางกายโดยไม่มีพยาธิสภาพ ก้าวร้าว มีปัญหาค้นการเรียน หนีออกจากบ้าน หวาดกลัว วิดกกังวล ซึม แยกตัว ชอบคนดังขยะ ชอบตอนดมเวลาว่าง กระพริบตาบ่อย กล้ามเนื้อกระตุกบริเวณใบหน้า ละเมอลุกขึ้นเดิน คิดพ่อยอย่างมาก พุดเพื่อเจ้อ หัวเราะร้องไห้โดยไม่มีเหตุผล และล้างมือซ้ำ ๆ เด็กเหล่านี้มักมาพบแพทย์ควยปัญหาทางค้นการเรียนและการเจ็บป่วยทางกายโดยไม่มีพยาธิสภาพ ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 สุพจน์ จักขุทิพย์ (สุพจน์ จักขุทิพย์ 2521 : 78 - 80) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการประพฤตินไม่สมควรแก่สภาพของนักเรียน เช่น มีกิริยาวางา ความประพฤตินไม่สุภาพเรียบร้อย เล่นการพนัน เสพยาเสพติด และเข้าไปในสถานที่อันไม่เหมาะสม หรือเที่ยวเตร่นอกบ้านในเวลาอันไม่สมควร ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2520 ในเขตกรุงเทพมหานคร

ที่มีอายุระหว่าง 15 - 24 ปี จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ประพฤตินอกระบบ
มีแนวโน้มสุขภาพจิตไม่ดีกว่านักเรียนปกติ โดยเฉพาะในกลุ่มที่ยอมรับอิทธิพลของเพื่อน
ในทางเลื่อมเลี้ยวมาก และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หากพิจารณาในแง่การอบรมเลี้ยงดู
จะพบว่า นักเรียนที่ประพฤตินอกระบบได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อยและใช้เหตุผล
น้อยกว่านักเรียนปกติ โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีครอบครัวแตกแยก ฐานะทางเศรษฐกิจยากจน
และมารดาไม่มีการศึกษาต่ำ ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 เน้นทนิจ เยื่อนแย้ม (เน้นทนิจ เยื่อนแย้ม
2525 : 79 - 85) ได้ศึกษาวัยรุ่นชายและหญิง ที่มีปัญหาความประพฤติ ในช่วงอายุ
11 - 18 ปี ที่ผู้ปกครองมาแจ้งความต่อกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย เพื่อ
ขอความช่วยเหลือในการแก้ปัญหา ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2522 ถึงเดือนธันวาคม
พ.ศ. 2523 จำนวน 120 คน เพศชาย 60 คน เพศหญิง 60 คน โดยเก็บข้อมูลจาก
แฟ้มประวัติรายบุคคล จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาทางพฤติกรรมที่พบมากที่สุดเรียงตามลำดับ
คือ หนีเที่ยว หนีเรียน ลักขโมย มีปัญหาทางอารมณ์ ติดสิ่งเสพติด พุดปด และเล่นการพนัน
ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 อนันต์ชัย เชื้อนธรรม และคนอื่น ๆ (อนันต์ชัย เชื้อนธรรม
และคนอื่น ๆ 2527 : 179) ได้ศึกษาแนวโน้มในการกระทำผิดของเยาวชน โดยสุ่ม
สัมภาษณ์เยาวชนที่กระทำผิด 600 คน ตามสถานควบคุมต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานคร และ
ต่างจังหวัด จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางจิตใจและอารมณ์ที่มีส่วนต่อการกระทำผิดของ
เยาวชน คือ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าพ่อแม่รักลูกไม่เท่ากัน และมักโดน
ออกจากบ้าน ทำให้วัยรุ่นเหล่านี้มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น อยู่รวมกลุ่มในทางที่ไม่เหมาะสม
กับเพื่อน ชอบเที่ยวไปเรื่อย ๆ ชอบดื่มสุรา ชอบเล่นการพนัน ชอบแสวงหาความสุขสำราญ
และมีพฤติกรรมก้าวร้าว

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตวัยรุ่น ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
สรุปได้ว่า ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ
ของครอบครัว ขนาดครอบครัว การแยกจากครอบครัว ความรู้สึกแค้นแค้น ความรู้สึกแอด
การรับรู้บรรยากาศในสถานศึกษา ชั้นเรียน และสถานสงเคราะห์ และปัจจัยจากตนเอง
ได้แก่ ระดับอายุ และเพศ ล้วนมีผลต่อสุขภาพจิตวัยรุ่น

เอกสารเกี่ยวกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก

✓ เบาเวอร์ และ เบาเวอร์ (Bower and Bower. 1976 : 8 - 13)

ได้แบ่งพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. ลักษณะที่ไม่กล้าแสดงพฤติกรรม เรียกว่า Passive Behavior
 2. ลักษณะที่กล้าแสดงพฤติกรรม แต่เป็นไปในรูปพฤติกรรมก้าวร้าว ทำลายหรือทำให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวด เรียกว่า Aggressive Behavior
 3. ลักษณะที่กล้าแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม เรียกว่า Assertive Behavior
- ต่อมาในปี ค.ศ. 1980 ฟลาวเวอร์ส และ โบรัม (Flowers and Booraem. 1980 : 176) ได้ให้ความเห็นว่า พฤติกรรมกล้าแสดงออก เป็นพฤติกรรมที่อยู่กึ่งกลางระหว่างพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก และพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งเขียนออกเป็นรูปความสัมพันธ์ได้ดังนี้

Passive ----- Assertive ----- Aggressive

ลักษณะที่ไม่กล้าแสดงพฤติกรรม

✓ เฟนสเตอร์ไฮม์ และ เบียร์ (Fensterheim and Bear. 1975 : 24 - 28)

ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่ไม่กล้าแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. ขลาดอาย (The Timid Soul) ยอมให้ตนเองขึ้นกับบุคคลอื่น ไม่พูดแสดงความคิดเห็นของตน เป็นบุคคลเฉื่อยชา ไม่กล้าแสดงออกมาในสถานการณ์ต่าง ๆ
2. มีความยากลำบากในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (The Person With Communication Difficulties) ซึ่งมี 3 ลักษณะด้วยกัน คือ
 - 2.1 ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นโดยทางอ้อม (Indirect Communication) โดยการซ่อนความรู้สึกของตนเองเอาไว้ ไม่ได้ออกความต้องการอย่างชัดเจน ทำให้ยากที่จะสร้างความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับบุคคลอื่น
 - 2.2 ขาดความจริงใจ หรือเสแสร้งในการแสดงพฤติกรรม (Dishonest or Pseudoassertive Communication) ทำให้มีปัญหาในการสร้างความใกล้ชิดกับคนอื่นและขาดความพึงพอใจในชีวิต

2.3 ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นอย่างไม่เหมาะสม (Inappropriate Communication) เนื่องจากขอความรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงในการสร้างความสัมพันธ์กับสังคม จึงพูดในสิ่งที่ตัวเองคิด โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมในสถานการณ์ ถึงแม้จะเป็นการแสดงความจริงใจ แต่ขาดการไตร่ตรอง ทำให้สร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับคนอื่นได้ยาก เพราะการพูดในสิ่งที่ผิดไม่เหมาะสมกับเวลา และไม่ไวต่อความรู้สึกของคนอื่น จึงกลายเป็นคนที่ใช้ตนเป็นมาตรฐาน ไม่ไต่สนใจความต้องการของผู้ร่วมงาน เพื่อน และครอบครัว

3. กล้าแสดงพฤติกรรมเป็นบางครั้ง (The Split Assertive) เช่น บางคนไม่กล้าแสดงพฤติกรรมที่ทำงาน แต่กล้าแสดงพฤติกรรมที่บ้าน บางคนกล้าแสดงพฤติกรรมที่ทำงาน แต่ไม่กล้าแสดงพฤติกรรมที่บ้าน เป็นต้น

4. มีข้อบกพร่องในการแสดงพฤติกรรม (The Person with Behavioral Defects) เช่น ไม่กล้าสบสายตากับผู้อื่นในขณะสนทนา พูดเบา ๆ ไม่กล้าเผชิญหน้า ไม่กล้าเริ่มต้นสนทนา

5. มีบางสิ่งบางอย่างมาสะกิดกั้นไม่ให้แสดงพฤติกรรม (The Person with Specific Block) ทั้งที่ทราบว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควรทำ และต้องฝึกฝน แต่กลัวการถูกปฏิเสธ ความโกรธ การตรวจสอบ การวิจารณ์ ความสับสน สิ่งเหล่านี้มาหักห้ามไม่ให้แสดงพฤติกรรมออกมา

6. ถูกสะกิดกั้นด้วยนิสัยบางอย่าง (The Person with Interfering Habits) ถึงแม้ทราบว่าสิ่งที่กำลังทำไม่เหมาะสม แต่ก็ยากที่จะเปลี่ยนแปลงให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมได้

สรุปได้ว่า ลักษณะของบุคคลที่ไม่กล้าแสดงพฤติกรรม สามารถสังเกตได้จาก ท่าทาง ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ความสม่ำเสมอในการแสดงพฤติกรรม และความวิตกกังวลในการแสดงพฤติกรรม

✓ ลักษณะพฤติกรรมก้าวร้าว

ในปี ค.ศ. 1961 บัสส์ (Buss. 1961 : 1 - 7) ได้อธิบายความหมายของความก้าวร้าวว่า "ความก้าวร้าวเป็นการตอบสนองต่อสิ่งที่มากระตุ้น ในรูปของการกระทำอย่างทันที โดยมีเจตนาที่จะทำให้ผู้อื่นเจ็บปวด" บัสส์ ได้แบ่งลักษณะพฤติกรรมก้าวร้าวออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. ความก้าวร้าวทางกาย (Physical Aggression) เป็นความก้าวร้าวที่แสดงออกโดยการใช้อวัยวะทางกาย (แขน ฟัน) หรือใช้อวัยวะทางกายรวมกับการใช้อาวุธ (มีด ปืน) เพื่อทำให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวด

2. ความก้าวร้าวทางวาจา เป็นการตอบสนองต่อสิ่งที่มากระตุ้นโดยใช้เสียงทำให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวด ซึ่งมี 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

2.1 การปฏิเสธ ในการปฏิเสธมักจะแสดงท่าทางประกอบด้วย เช่น หลบหน้า แสดงท่าทางรังเกียจ ไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม ส่วนคำพูดที่ใช้ในการปฏิเสธ ได้แก่ การพูดตรง ๆ เช่น "ออกไปเดี๋ยวนี้" "ไปไหน" หรือการพูดให้ร้าย เช่น "ฉันไม่ชอบคุณ" "ฉันเกลียดคุณ" จะเห็นได้ว่าเป็นการปฏิเสธรวมกับการแสดงอารมณ์เพื่อทำร้ายความรู้สึกของคนอื่น

2.2 การบังคับ การพูดบังคับเป็นสัญลักษณ์ของการทำให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวด ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ และการเลียนแบบ เช่น เมื่อพูดว่า "ฉันจะไปที่นี่" แล้วเห็นบุคคลอื่น แสดงอารมณ์กลัวหรือโกรธ บางครั้งบุคคลเรียนรู้การบังคับโดยการสังเกตการกระทำของบุคคลอื่น เช่น บิดา มารดา ครู ผู้ปกครอง เป็นต้น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมก้าวร้าว เป็นพฤติกรรมที่บุคคลกล่าแสดงออก แต่สิ่งที่บุคคลแสดงออกมา ทำให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวด

✓ ลักษณะพฤติกรรมกล่าแสดงออก

✓ ละเอียดย ชูประยูร และคนอื่น ๆ (ละเอียดย ชูประยูร และคนอื่น ๆ 2521 : 7) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมกล่าแสดงออกว่า หมายถึง การแสดงออกของ

ความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่เหมาะสมของบุคคลตามสิทธิของบุคคลอื่น เป็นการแสดงออกที่มีเหตุผล และเป็นที่ยอมรับในสังคม

/ โวลเป้ (พรรณราย ทวีพะประภา 2524 : 47 - 48 อ้างอิงมาจาก Wolpe. 1969) ผู้ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาคนสำคัญในการปรับพฤติกรรมมนุษย์ ได้ให้ความหมายพฤติกรรมกล้าแสดงออกว่า หมายถึง การแสดงออกทั้งหลายที่แสดงถึงสิทธิความรู้สึกส่วนบุคคล ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมไปถึงการปฏิเสธการขอร้องที่ไร้เหตุผล การแสดงความรัก การยกย่องชมเชย และการแสดงถึงความรู้สึกของบุคคล เช่น เมื่อรู้สึกสนุก หรือเมื่อมีความโกรธ เป็นพฤติกรรมที่แยกออกจากความก้าวร้าว ถ้าใช้การสังเกตแบบปรนัยแล้ว จะเห็นว่ามีความเหมาะสมตามสภาพการณ์ พฤติกรรมชนิดนี้มีใช้คุณลักษณะจำเพาะ (Trait) หรือบุคลิกภาพ แต่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์โดยจำเพาะที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้

X เฟนสเตอร์ไฮม์ และแบร์ (Fensterheim and Bear. 1975 : 29) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมกล้าแสดงออกว่า หมายถึง การแสดงออกที่เหมาะสมซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง เช่น ถ้าไม่ได้ลงงานดังที่คาดหมายไว้ ก็สามารถแสดงความรู้สึกผิดหวัง แต่ความรู้สึกที่แสดงออกมาจะต้องไม่ทำร้ายจิตใจผู้อื่น

ในปี ก.ศ. 1949 ซอลเตอร์ (พรรณราย ทวีพะประภา 2524 : 48 - 50 อ้างอิงมาจาก Salter. 1949) ผู้นำในเรื่องพฤติกรรมกล้าแสดงออก ได้สรุปลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีพฤติกรรมกล้าแสดงออก ดังต่อไปนี้

1. การพูดแสดงความรู้สึก (Use Feeling-talk) สามารถแสดงออกถึงความชอบและความสนใจของตัวเองได้อย่างไม่ชักเชิน มากกว่าที่จะพูดอะไรออกมาอย่างกลาง ๆ เช่น สามารถที่จะพูดได้ว่า "ฉันชอบแกงขามนี้" หรือ "ฉันชอบเสื้อตัวนี้ของคุณจัง" แทนที่จะพูดเป็นกลาง ๆ ว่า "แกงขามนี้อร่อยดี" สามารถที่จะพูดโดยใช้วลี "ฉันคิดว่า..." หรือ "ฉันรู้สึกว่า..." ได้ในเวลาที่เหมาะสม

2. การพูดเกี่ยวกับตนเอง (Talk About Yourself) ถ้าทำอะไรสักอย่างที่มีคุณค่าและน่าสนใจ ก็สามารถที่จะเล่าให้เพื่อน ๆ ทราบดี โดยไม่ผูกขาดการสนทนา หรือคุยโอ้อวด แต่สามารถเล่าถึงความสำเร็จของตัวเอง เมื่อถึงเวลาอันเหมาะสม

3. การพูดทักทายปราศรัย (Make Greeting Talk) สามารถแสดงความเป็นมิตรกับบุคคลที่ต้องการรู้จักมากขึ้น ยิ้มแย้มแจ่มใส และแสดงความยินดีที่ได้พบเขา สามารถพูดว่า "สวัสดีค่ะ คือใจที่ได้พบคุณอีก" มากกว่าที่จะกล่าวว่า "สวัสดี" แต่เพียงอย่างเดียว หรือเพียงแค่มสรีระให้เฉย ๆ หรือว่าทำอะไรเอียงอาย

4. การยอมรับคำชมเชย (Accept Compliment) สามารถยอมรับคำชมเชยได้อย่างจริงใจ แทนที่แสดงความไม่เห็นด้วยอย่างตรงข้าม เช่น เมื่อมีคนชมว่า "เสื้อตัวนี้สวย" ก็สามารถที่กล่าวได้ว่า "ขอบคุณค่ะ คิดฉันก็ชอบมันเหมือนกัน" แทนที่จะพูดว่า "ตายละ เสื้อเก่าตัวนี้หรือจะสวย" การยอมรับคำชมเชย เป็นการให้รางวัลผู้กล่าวคำชมเชย และเป็นการพูดที่เหมาะสมกว่าการพูดในลักษณะที่เป็นการลงโทษเขา

5. การแสดงสีหน้าอย่างเหมาะสม (Use Appropriate Facial Talk) สามารถแสดงสีหน้า และน้ำเสียงที่มีความหมายตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง ทำให้กล้าสบตา กับคู่สนทนา

6. การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างสุภาพ (Disagree Mildly) เมื่อไม่เห็นด้วยกับคนบางคน ก็แสดงความไม่เห็นด้วยอย่างสุภาพ ไม่เสแสร้งว่าเห็นด้วย เพียงเพื่อรักษาความสงบ หรือเพื่อเอาใจเขาเท่านั้น

7. การขอให้แสดงความกระจ่าง (Ask for Clarification) ถ้าพบกับคนที่ให้คำแนะนำหรือสั่งสอน หรือคำอธิบายที่ไม่ชัดเจนหรือบิดเบือน ก็กล้าขอร้องให้เขาพูดใหม่อีกครั้งหนึ่งให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แทนที่จะออกไปด้วยความรู้สึกสับสน ไม่เข้าใจและรู้สึกว่าคุณเองโง่เง่าเท่าคนที่ไม่รู้อะไรเสียเลย เช่น กล้าถามว่า "คิดฉันยังไม่เข้าใจ คำอธิบายของคุณเลยนะคะ คุณจะกรุณาพูดใหม่อีกครั้งได้ไหมคะ"

8. การถามเหตุผล (Ask why) เมื่อถูกขอร้องให้ทำอะไรสักอย่างหนึ่ง ที่ดูเหมือนว่าไม่มีเหตุผลสมควร ก็กล้าที่จะถามว่า "ทำไมถึงต้องการให้ฉันทำสิ่งนั้นล่ะคะ" โดยใช้น้ำเสียงสุภาพ และไม่ทหาหน้าบึ้งตึง (แต่ก็ไม่จำเป็นต้องยิ้ม)

9. การแสดงความไม่เห็นด้วยในขณะนั้น (Express Active Disagreement) ถ้ามีความคิดเห็นไม่ตรงกับผู้อื่น และมีความมั่นใจว่าความคิดเห็นของตนเองถูกต้อง ก็สามารถแสดงความไม่เห็นด้วยโดยพูดว่า "ฉันมีความคิดเห็นแตกต่างออกไปว..." หรือ "ฉันคิดว่าเท่าที่พูดมาแล้วนั้น น่าจะพิจารณาถึงประเด็น..."

10. การกล่าววาจาเพื่อรักษาสติ (Speak up for Your Rights) เมื่อรู้สึกว่าคุณถูกเอาเปรียบ ก็กล้าที่จะแสดงสิทธิอันชอบธรรม และขอให้คนอื่นแสดงความยุติธรรม เช่น พูดว่า "ฉันน่าจะเข้าคิวก่อน" หรือ "คุณช่วยหิ้วถุงของหน่อยได้ไหมคะ" หรือ "คุณมาสายไปครึ่งชั่วโมงสำหรับนัดของเรา" พฤติกรรมดังกล่าวเป็นการแสดงความขบขัน หรือร้องทุกข์ได้อย่างหนักแน่น โดยไม่ต้องทำลายสถานการณ์

11. การแสดงความมั่นคง (Be Persistent) ถ้ามีความไม่สบายใจหรือต้องการร้องทุกข์ ในเรื่องที่มีเหตุผลสมควรก็กล้าที่จะดำเนินการร้องทุกข์ได้จนประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าจะได้รับการปฏิเสธสักครั้งสองครั้ง ก็จะไม่เลิกแสดงความตั้งใจ

12. หลีกเลี่ยงการที่จะต้องแสดงเหตุผลในทุก ๆ ความคิดเห็น (Avoid Justifying Every Opinion) ในการอภิปรายหรือการเจรจากับใครก็ตาม ถ้าถูกโต้เถียงอยู่ตลอดเวลา เช่น คอยถามคำถามว่า "ทำไม" อยู่ตลอดเวลา ก็สามารถที่จะหยุดคำถามเหล่านั้น โดยการพูดอย่างเรียบ ๆ ว่า "ฉันคิดว่าไม่จำเป็นต้องแสดงเหตุผลในทุก ๆ สิ่งที่คุณพูด แต่ถ้าคุณต้องการเหตุผลจริง ๆ คุณลองค้นหาตัวเองก็ได้เนอะ"

อัลเบอร์ตี และ เอมมอนส์ (วชิรา พันธุ์เมฆา 2528 : 17 - 18

อ้างอิงมาจาก Alberti and Emmons, 1978 : 36 - 37) ได้รวบรวมลักษณะสำคัญของพฤติกรรมกล้าแสดงออก ดังนี้

1. เป็นการแสดงตนเองออกมาให้ปรากฏ
2. เป็นการแสดงออกอย่างจริงจัง
3. เป็นการแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา
4. มีลักษณะเป็นการส่งเสริมตนเอง
5. ไม่มีลักษณะที่เป็นการทำร้ายความรู้สึกของคนอื่น

6. บางครั้งต้องใช้คำพูดในการสื่อสาร เช่น พยายามความรู้สึก แสดงความคิดเห็น และขอร้อง เป็นต้น
7. บางครั้งไม่ต้องใช้คำพูดในการสื่อสาร เช่น การใช้สายตา น้ำเสียง ท่าทางการวางตัว เป็นต้น
8. มีความเหมาะสมแก่บุคคล และสถานการณ์มากกว่าที่จะเป็นลักษณะสากล
9. มีลักษณะรับผิดชอบสังคม
10. เป็นลักษณะผสมผสานกันของทักษะที่ได้เรียนรู้มา ไม่ใช่ลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิด

ละเอียด ชูประยูร และคนอื่น ๆ (ละเอียด ชูประยูร และคนอื่น ๆ 2521 : 9 - 10) ได้รวบรวมลักษณะของพฤติกรรมกล้าแสดงออกดังนี้

1. การปฏิเสธที่จะทำตามคำขอร้อง
2. การเปิดเผยซึ่งข้อจำกัดส่วนตัว
3. การริเริ่มการติดต่อในสังคม
4. การแสดงออกซึ่งความรู้สึกทางบวก
5. การแสดงความคิดวิพากษ์วิจารณ์
6. การแสดงความเป็นตัวของตัวเอง
7. การกล้าแสดงออกในเหตุการณ์ที่ควรได้รับสิทธิ เช่น การบริการในร้านอาหาร
8. การให้คำตอบ และการตอบสนองในทางลบ

สรุปได้ว่าพฤติกรรมกล้าแสดงออก เป็นการแสดงออกของความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ตามสิทธิที่มีต่อบุคคลอื่น โดยไม่ทำร้ายจิตใจผู้อื่น และมีระดับความไม่สบายใจน้อยที่สุด ซึ่งสามารถสังเกตได้จากลักษณะก้ำกึ่ง น้ำเสียง ท่าทาง การประสานสายตา เป็นต้น ลักษณะเหล่านี้เป็นลักษณะที่ได้เรียนรู้มา ไม่ใช่ลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิด

เนื่องจากพฤติกรรมกล้าแสดงออกเกิดจากการเรียนรู้ จึงมีความสัมพันธ์กับ
 สิ่งแวดล้อมที่บุคคลเจริญเติบโต ดังที่ พรณราย ทรัพย์ะประภา (พรณราย ทรัพย์ะประภา
 2526 : 42 - 43) กล่าวว่า คนบางคนอาจจะไม่รู้จักระยะที่มีการตอบสนองที่เหมาะสม
 อันเนื่องมาจากเราไม่เคยมีโอกาสดังที่ได้แสดงออกเลย แต่อาจจะเป็นเพราะกระบวนการ
 อบรมเลี้ยงดูเด็ก ไม่ว่าในสังคมใด ๆ มักจะเน้นในเรื่องความมีมารยาทดี และความอดทน
 อดกลั้นเอาไว้ ผู้ที่ไม่แสดงออกซึ่งอารมณ์และความรู้สึกใด ๆ เลย นับว่าเป็นผู้มีมารยาทดี
 อย่างยิ่ง / ซึ่งก็เป็นเหตุให้บุคคลเหล่านั้นกลายเป็นผู้ที่มีลักษณะพฤติกรรมอันเป็นการป้องกัน
 ตนเองมากเกินไป เหตุ นอกจากนั้นบุคคลก็อาจจะเรียนรู้ที่จะไม่ไว้วางใจในอารมณ์ของตนเอง
 จึงไม่กล้าปลดปล่อยความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเองออกมา ดังนั้น ปัญหาความบกพร่องในการ
 แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญมากปัญหาหนึ่งในสังคม และถือว่าเป็น
 ส่วนหนึ่งของปัญหาความบกพร่องของทักษะทางสังคม เพราะการไม่กล้าแสดงพฤติกรรม
 ที่เหมาะสมทำให้บุคคลอยู่ในสังคมอย่างไม่เป็นสุข เกิดความวิตกกังวล เมื่อบุคคลมีปัญหานี้
 มากขึ้น ก็อาจเลือกวิธีที่หลีกเลี่ยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตนต้องแสดงออก ซึ่งอาจนำไปสู่
 การเป็นโรคจิตโรคประสาทได้ในที่สุด เช่น พวกที่กลัวสังคม และพวกที่มีความวิตกกังวล
 ในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น (ละเอียด ชูประยูร และคนอื่น ๆ 2521 : 7 - 8)
 ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ พรณราย ทรัพย์ะประภา 2524 : 51 - 52) ที่กล่าวว่า
 ความรู้สึกกลัวหรือความวิตกกังวลในการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม จะนำไปสู่ภาวะของ
 การปรับตัวที่ไม่สมดุลย์ การเก็บกคความรู้สึกวิตกกังวลไว้เสมอ จนบางครั้งทำให้
 เกิดความรู้สึกว่าตนเองไร้ค่า ไร้ความหมาย หรือถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่ตลอดเวลา
 ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าพฤติกรรมกล้าแสดงออก มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตและ
 ประสิทธิภาพทางสังคมของบุคคลที่สัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยเฉพาะประสิทธิภาพทางสังคม
 ของวัยรุ่นย่อมเกี่ยวข้องกับผู้อยู่รอบเลี้ยงดูเป็นสำคัญ

ผลการวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก

ในปี ค.ศ. 1977 โคลแมน และ เลีย (Coleman and Lea. 1978 : 5924A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาหญิงผิวขาว กับ นักศึกษาหญิงผิวดำจากสถาบันสตรี ซึ่งมาลงทะเบียนเรียนในระดับปริญญาตรี ที่ มหาวิทยาลัย San Jose' State จำนวน 104 คน โดยใช้แบบสอบถามจาก College Self-Expression Scale ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาหญิงผิวขาวและ นักศึกษาหญิงผิวดำ มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกแตกต่างกัน ส่วนองค์ประกอบในกระบวนการ อบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออก ได้แก่ ความประทับใจ (Attractiveness) และความไม่เป็นตัวของตัวเอง (Dependence) ต่อมาในปี ค.ศ. 1979 ฮาซซาร์ด Hazzard. 1980 : 5792A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออก ของ นักศึกษาชายและหญิงผิวดำ 30 คน กับ นักศึกษาชายและหญิงผิวขาว 30 คน โดยใช้แบบสำรวจการรายงานตนเอง 5 ฉบับ และเอกสารข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาผิวดำมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกแตกต่างกับนักศึกษาผิวขาว และนักศึกษาชาย มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกแตกต่างกับนักศึกษาหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ยังพบว่า นักศึกษาที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกันและอยู่ในสภาพภูมิศาสตร์ แตกต่างกัน มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกแตกต่างกัน

จากการวิจัยข้างต้นชี้ให้เห็นว่า บุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมและเชื้อชาติแตกต่างกัน มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกัน บ่อมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกแตกต่างกัน

ในปี ค.ศ. 1978 คอนนาเวย์ (Conaway. 1979 : 3915A) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกล้าแสดงออก กับความวิตกกังวล และการมองเห็นคุณค่า ในตนเอง จากนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 223 คน โดยใช้แบบวัดพฤติกรรม กล้าแสดงออก (Self-report Measure of Assertiveness) ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมกล้าแสดงออกมีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .0001 และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมองเห็นคุณค่าในตนเอง ต่อมา

ในปี ค.ศ. 1982 สเต็ก, วิลลี และ เพ็นเนลล์ (Stake, Ville and Pennell. 1983 : 435 - 442) ได้ทดลองฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกแก่นักเรียนหญิง 148 คนที่กำลังเรียนธุรกิจและคหกรรม โดยวัดการมองเห็นคุณค่าในตนเองก่อนและหลังการทดลอง 3 เดือน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ผ่านการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกมองเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และพบว่า การมองเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ของนักเรียนจากปฏิกิริยาของครู เมื่อเธอมีพฤติกรรมกล้าแสดงออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ต่อมาในปี ค.ศ. 1983 สตีวาร์ต Stewart. 1983 : 2077B) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกล้าแสดงออกกับการมองเห็นคุณค่าในตนเองในนักเรียนผิวดำ ซึ่งมีข้อมูลกษาตอนปลาย 60 คน โดยสุ่มแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้วให้ทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบวัดพฤติกรรมกล้าแสดงออก (Rathus Assertiveness Schedule) ทั้งก่อนและหลังการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกสูงกว่ากลุ่มควบคุมเพียงเล็กน้อย คือ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมองเห็นคุณค่าในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในปี ค.ศ. 1985 เฮิร์ท (Hurt. 1986 : 773B) ได้ทดลองฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกแก่วัยรุ่นที่กระทำความผิด ซึ่งอาศัยอยู่ในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อปรับปรุงพฤติกรรมก้าวร้าว มโนคติเกี่ยวกับตัวเอง การควบคุมตัวเอง (Locus of Control) และพฤติกรรมในห้องเรียน (Classroom Behavior) ผู้ทดลองได้สุ่มวัยรุ่นเหล่านี้มา 60 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว มโนคติเกี่ยวกับตัวเอง การควบคุมตัวเอง และ มีผู้คอยสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียน ทั้งก่อนและหลังการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมก้าวร้าว มโนคติเกี่ยวกับตัวเอง การควบคุมตัวเอง และพฤติกรรมในห้องเรียน แตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก

ละเอียก ชูประยูร และคนอื่น ๆ (ละเอียก ชูประยูร และคนอื่น ๆ 2521 : 7 - 18) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออก ในกลุ่มผู้ร่วมงานจิตเวช ซึ่งประกอบด้วยจิตแพทย์ นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ 106 ราย โดยใช้แบบทดสอบ The Assertion Inventory ของ แกมบริด และ ริชชี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มจิตแพทย์ มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่ากลุ่มนักจิตวิทยาและกลุ่มนักสังคมสงเคราะห์ ส่วนในเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศ พบว่า เพศชายมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าเพศหญิง นอกจากนี้ได้มีผู้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ กัน เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 สุจิตรา พรหมนุชาธิป (สุจิตรา พรหมนุชาธิป 2522 : 64 - 65) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา วิทยาลัยครูชนบุรี และวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กับนักศึกษาวิทยาลัยครูในต่างจังหวัด ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูมหาสารคาม วิทยาลัยครูพิษณุโลก และวิทยาลัยครูพิษณุโลก ในปีการศึกษา 2521 จำนวน 440 คน เป็นชาย 200 คน หญิง 240 คน โดยใช้แบบทดสอบ The Assertion Inventory ของ แกมบริด และ ริชชี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักศึกษาวิทยาลัยครูในต่างจังหวัด แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 ศิริพรรณ วิวัฒน์สร รัตนภรณ์ บุญเกษม และ คลฤดี นุรกลีกร (ศิริพรรณ วิวัฒน์สร รัตนภรณ์ บุญเกษม และ คลฤดี นุรกลีกร 2526 : 17 - 28) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2523 จำนวน 120 คน อายุระหว่าง 19 - 25 ปี โดยใช้แบบทดสอบ The Assertion Inventory ของ แกมบริด และริชชี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีระดับพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 เครือวัลย์ สุขเจริญ (เครือวัลย์ สุขเจริญ 2526 : 93 - 94)

ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกระหว่างนักศึกษาพยาบาลปีที่ 1 - 3 จากสถานศึกษาพยาบาลของสังกัดกระทรวงกลาโหม และจากสถานศึกษาพยาบาลของสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่อยู่ในต่างจังหวัด ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2525 จำนวน 411 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดความกล้าแสดงออกระดับวิทยาลัย ของ กาแลสซี และคนอื่น ๆ ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาพยาบาลทั้งสองสังกัด ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างชั้นปีของนักศึกษาพยาบาลทั้งสองสังกัด พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ซึ่งมีอายุเฉลี่ยอยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ซึ่งมีอายุเฉลี่ยอยู่ในวัยรุ่นตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออก ระหว่างวิชาชีพ สถานศึกษาระดับอายุ และเพศ ดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า วิชาชีพที่สังคมให้การยอมรับสูง เช่น แพทย์ วิศวกร หรือนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้กล้าแสดงออก หรือนักศึกษาที่มีอายุมากกว่า จะมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ส่วนความแตกต่างระหว่างเพศ จะเห็นได้ว่าเพศชายมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าเพศหญิง

นอกจากนี้ได้มีผู้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู กับพฤติกรรมกล้าแสดงออก โดยเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2521 มั่นหนา เพ็งบุญ (บ้านหนา เพ็งบุญ 2522 : 80 - 86) ได้ศึกษาพฤติกรรมกล้าแสดงออก ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2521 ในเขตการศึกษา 5 สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 485 คน โดยใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเอง ตามแนวทางและโครงสร้างที่ดัดแปลงมาจากต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ มีแนวโน้มว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศพบว่า นักเรียนชายมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักเรียนหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อมา

ในปี พ.ศ. 2523[✓] รัชฎาจารย์ คำวชิรพิทักษ์ (รัชฎาจารย์ คำวชิรพิทักษ์ 2524 : 136 - 137) ได้ศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2523 ในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัด กรมสามัญศึกษา จำนวน 299 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดความกล้าแสดงออกในระดับวิทยาลัย ของ กาแลสซี และคนอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ ปลอยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย มีแนวโน้มว่าพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรม เลี้ยงดูแบบอิตาเลียน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศพบว่า นักเรียนชายและหญิงมีพฤติกรรม กล้าแสดงออกไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

/วัฒนา พันธุ์เมฆา (วัฒนา พันธุ์เมฆา 2528 : 60 - 61) ได้ศึกษา องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมกล้าแสดงออก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ปีการศึกษา 2527 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสุ่มแบบแบ่งพวก ได้นักเรียนจำนวน 1,055 คน ใช้เครื่องมือที่ รังสรรค์ เพิ่งบุ สร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีพฤติกรรมที่กล้าแสดงออกมากกว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป และนักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ส่วน สุกัญญา กุลอึ้ง (สุกัญญา กุลอึ้ง 2523 : 53 - 54) ได้ศึกษาการได้รับการอบรมเลี้ยงดู จากตารางงานตนเองของนักศึกษา วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง วิทยาลัยครูเพชรบุรี และวิทยาลัยครูนครปฐม ระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2522 จำนวน 253 คน เป็นชาย 123 คน หญิง 130 คน อายุเฉลี่ย 19.5 ปี โดยใช้แบบวัดความกล้าแสดงออกระดับวิทยาลัย ของ กาแลสซี และคนอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบทอดทิ้ง มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ ให้ความคุ้มครองมากเกินไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่พบความแตกต่าง ระหว่างเพศชายและหญิง

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู กับพฤติกรรมกล้าแสดงออก ดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปแนวโน้มได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนไทย และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนไทย มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แต่ถาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบทอดทิ้ง และแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป จะพบแนวโน้มว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคุ้มครองมากเกินไป ส่วนความแตกต่างระหว่างเพศ พบแนวโน้มว่า เพศชายมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าเพศหญิง

ในปี พ.ศ. 2522 กาญจน พงศ์พฤกษ์ (กาญจน พงศ์พฤกษ์ 2523 : 64) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกล้าแสดงออก กับความวิตกกังวล และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2522 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 239 คน เป็นชาย 104 คน และหญิง 135 คน โดยใช้แบบวัดความกล้าแสดงออกระดับวิทยาลัย ของ กาแลสซี และคนอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมกล้าแสดงออก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และมีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ ถ้าหากมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมาก จะรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูง และมีความวิตกกังวลต่ำ

นอกจากนี้ได้มีผู้ทดลองฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบุคลิกภาพ ความวิตกกังวล และมโนคติเกี่ยวกับตัวเอง โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 รังสรรค์ เพ็งบุญ (รังสรรค์ เพ็งบุญ 2523 : 83 - 85) ได้ทดลองฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก โดยใช้วิธีจัดโครงการให้คำปรึกษาเชิงพฤติกรรม ในนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อายุระหว่าง 15 - 18 ปี โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ จังหวัดเพชรบุรี ปีการศึกษา 2521 จำนวน 32 คน โดยใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเอง ตามแนวทางและโครงสร้างที่ดัดแปลงมาจากต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น และมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ต่อมาในปี พ.ศ. 2522 วังพักตร์ ภูพันธ์ศรี (วังกักตร์ ภูพันธ์ศรี 2523 : 118) ได้ทดลองฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพ ของนักเรียนหญิง คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2522 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเคมีปฏิบัติ 1 ซึ่งมีอายุระหว่าง 18 - 22 ปี จำนวน 30 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดความกล้าแสดงออกระดับวิทยาลัย ของ กาแลสซี และคนอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก มีพฤติกรรมที่เหมาะสมยิ่งขึ้น เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพจากเก็บตัว เป็นแสดงตัว และจากการมีมิตรสัมพันธ์สูง เป็นมีมิตรสัมพันธ์ต่ำ ได้มากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .04 ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 เอี่ยมจิต คีกริแก้ว (เอี่ยมจิต คีกริแก้ว 2524 : 90 - 93) ได้ทดลองฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม บุคลิกภาพ และความวิตกกังวลของนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2523 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย จำนวน 32 คน โดยใช้แบบทดสอบซึ่งสร้างโดย รังสรรค์ เพ็งบุญ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก จะมีพฤติกรรมเหมาะสมยิ่งขึ้น เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพจากเก็บตัว เป็นแสดงตัว และมีระดับความวิตกกังวลลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในปีเดียวกันนี้ ดักขณา ชรรณไพโรจน์ (ดักขณา ชรรณไพโรจน์ 2524 : 85) ได้นำวิธีการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้แก้ไขพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกของนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 จำนวน 28 คน โดยใช้แบบทดสอบ The Assertion Inventory ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการไม่กล้าแสดงออกลดลง และกล้าแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 วิจิต บุญชื้อ (วิจิต บุญชื้อ 2525 : 87 - 89) ได้ทดลองฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและมโนคติเกี่ยวกับตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยครูสวนสุนันทา ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2524 จำนวน 32 คน โดยใช้แบบวัดความกล้าแสดงออกระดับวิทยาลัยของ กาแลสซี และคนอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก

จะมีพฤติกรรมที่เหมาะสมยิ่งขึ้น และมีมโนคติเกี่ยวกับตัวเองสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกขึ้นอยู่กับกรอบมโนคติ วัฒนธรรม เชื้อชาติ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ระยะเวลา เพศ นั่นคือ ผู้ที่มีพฤติกรรมกล้าแสดงออก สามารถพบได้ในวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีเชื้อชาติหรือสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ที่คนในสังคมนั้นยอมรับ มีวัฒนธรรมของสังคมที่ยอมรับการแสดงออก มีอายุอยู่ในวัยผู้ใหญ่ และเพศชาย การที่บุคคลมีพฤติกรรมกล้าแสดงออก ทำให้ลดพฤติกรรมก้าวร้าว มีมโนคติที่ดีเกี่ยวกับตัวเอง สามารถควบคุมตนเองได้มากขึ้น เปลี่ยนบุคลิกภาพจากเก็บตัวเป็นแสดงตัว บุคลิกภาพจากการมีไมตรีสัมพันธ์สูง เป็นไมตรีสัมพันธ์ต่ำ มีความวิตกกังวลลดลง และมองเห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น

สมมติฐานในการวิจัย

1. วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว สถานสงเคราะห์ และครอบครัว มีสุขภาพจิตแตกต่างกัน
2. วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน 3 ลักษณะ มีสุขภาพจิตแตกต่างกัน
3. วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน
4. ลักษณะ มีสุขภาพจิตแตกต่างกัน)
4. วัยรุ่นตอนต้นมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นตอนกลาง
5. วัยรุ่นชายมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นหญิง
6. วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว สถานสงเคราะห์ และครอบครัว มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกแตกต่างกัน
7. วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน 3 ลักษณะ มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกแตกต่างกัน

8. วิญญาณที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน

4 ลักษณะ มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกแตกต่างกัน

9. วิญญาณตอนกลางมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวิญญาณตอนต้น

10. วิญญาณชายมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวิญญาณหญิง

11. สุขภาพจิต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นวัยรุ่นช่วงระหว่างอายุ 13 - 18 ปี จำนวน 1,404 คน ซึ่งอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ คือ

1. วัดสระแก้ว จำนวน 440 คน เป็นชาย จำนวน 420 คน หญิง 20 คน
2. สถานสงเคราะห์จำนวน 99 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น
 - 2.1 สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด จำนวน 34 คน
 - 2.2 สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี จำนวน 65 คน
3. ครอบครัวที่ส่งลูกไปเรียนในโรงเรียนป่าโมกษวิทยานุกูล จำนวน 965 คน

เป็นชาย 515 คน หญิง 450 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้มาจากการสุ่มกลุ่มประชากร ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งพวก (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแบบของคริจี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 608) ผลจากการสุ่มได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 731 คน ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แบบทดสอบที่สมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 680 ฉบับ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานที่อุปการะวัยรุ่นและเพศ

สถานที่อุปการะวัยรุ่น	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
วัดสระแก้ว	185	19	204
สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด	30	-	30
สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี	-	54	54
รวม	188	204	392
รวม	403	277	680

ตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานที่อุปการะวัยรุ่น และสาเหตุที่เข้ามาอาศัยในสถานอุปการะ

สถานที่อุปการะวัยรุ่น	สาเหตุที่เข้ามาอาศัยในสถานอุปการะ					รวม
	กำพร้า	ถูกทอดทิ้ง	พลัดหลง	ยากจน	ทนายาท	
วัดสระแก้ว	8	6	-	190	-	204
สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด	3	10	2	15	-	30
สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี	12	7	2	33	-	54
รวม	-	-	-	-	392	392
รวม	23	23	4	238	392	680

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดสุขภาพจิต และแบบทดสอบวัดพฤติกรรม รรกกกล้าแสดงออก

1. แบบทดสอบวัดสุขภาพจิต เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ศึกษางานวิจัยและตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะสุขภาพจิตวัยรุ่น
ลักษณะพัฒนาการของวัยรุ่น และสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพจิตวัยรุ่น

1.2 ให้นิยามปฏิบัติการของสุขภาพจิตวัยรุ่นว่า หมายถึง ภาวะที่วัยรุ่นสามารถปรับตัวได้ เมื่อได้รับความกระทบกระเทือนจากปัจจัยที่เกิดขึ้นจากตนเองและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถประเมินได้จาก ความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง อารมณ์ทางกาย และพฤติกรรมที่มีปัญหา

1.2.1 ความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง หมายถึง ความรู้สึกต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ความรู้สึกต่อการได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกาย ความรู้สึกอิสระ ความรู้สึกปลอดภัย และรู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน

1.2.2 อาการทางกาย หมายถึง อาการทางกายที่ผิดปกติ ทุพพิกาศ จิตใจ ซึ่งแสดงออกมาเป็นอาการทางระบบทางเดินอาหาร ระบบทางเดินหายใจ ระบบการไหลเวียนของโลหิต และระบบประสาท

1.2.3 พฤติกรรมที่มีปัญหา หมายถึง พฤติกรรมของวัยรุ่นที่เกิดจากความคับข้องใจ เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว ซึมเศร้า หนีโรงเรียน หนีออกจากบ้าน ลักขโมย เล่นการพนัน ดิเคยาเสพติด เป็นต้น

1.3 จากนิยามปฏิบัติการดังกล่าว นำมาสร้างเป็นคำถามสั้น ๆ เกี่ยวกับความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต จำนวน 90 ข้อ

1.4 ลักษณะแบบทดสอบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1.5 เกณฑ์การให้คะแนน ศึกษาจากการกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน
ช่องต่าง ๆ โดยแบ่งการให้คะแนนออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1	ถ้าตอบในช่อง	"ไม่มี"	ให้	5 คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"นาน ๆ ครั้ง"	ให้	4 คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"ปานกลาง"	ให้	3 คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"บ่อย"	ให้	2 คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"บ่อยมาก"	ให้	1 คะแนน
ตอนที่ 2	ถ้าตอบในช่อง	"ไม่มี"	ให้	5 คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"สั้นมาก"	ให้	4 คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"ปานกลาง"	ให้	3 คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"นาน"	ให้	2 คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"นานมาก"	ให้	1 คะแนน

1.6 การหาคุณภาพของแบบทดสอบ

1.6.1 หากำอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ โดยนำ

แบบทดสอบที่สร้างขึ้น จำนวน 90 ข้อ ไปทดสอบกับวัยรุ่นที่มีระดับอายุระหว่าง 13 - 18 ปี
ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง จำนวน 25 คน สถานสงเคราะห์เด็กหญิง
สระบุรี จำนวน 25 คน โรงเรียนมัธยม และโรงเรียนมัธยม จำนวน 50 คน หลังจากนั้น
นำแบบทดสอบแต่ละฉบับมาลงรหัสในแบบรายการ และนำเข้าเครื่องคำนวณกลโดยใช้
โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical Package for Social Science)
เลือกเฉพาะข้อที่ค่า t มากกว่า หรือเท่ากับ 1.75 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยก
2528 : 185 - 186) เหลือแบบทดสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก จำนวน 89 ข้อ

1.6.2 การหาความเชื่อมั่น นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้ว

จากข้อ 1.6.1 มาหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient)
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 170) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความ
เชื่อมั่น .9408

2.2 เกณฑ์การให้คะแนน ที่พิจารณาจากการกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน
ช่องต่าง ๆ โดยแบ่งการให้คะแนนออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1	ถ้าตอบในช่อง	"มากที่สุด"	ให้	1	คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"มาก"	ให้	2	คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"ปานกลาง"	ให้	3	คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"น้อย"	ให้	4	คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"น้อยที่สุด"	ให้	5	คะแนน
ตอนที่ 2	ถ้าตอบในช่อง	"มากที่สุด"	ให้	5	คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"มาก"	ให้	4	คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"ปานกลาง"	ให้	3	คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"น้อย"	ให้	2	คะแนน
	ถ้าตอบในช่อง	"น้อยที่สุด"	ให้	1	คะแนน

2.3 การหาคุณภาพของแบบทดสอบ

2.3.1 หากทำอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบทดสอบ โดยนำ
แบบทดสอบจำนวน 50 ข้อ ไปทดสอบกับวัยรุ่นที่มีระดับอายุระหว่าง 13 - 18 ปี ที่อยู่ใน
สถานลงแกระหัดเด็กชายบ้านบางละมุง จำนวน 25 คน สถานสงเคราะห์เด็กหญิง
สระบุรี จำนวน 25 คน โรงเรียนชัยรัตน์ และโรงเรียนชัยบุรี จำนวน 50 คน หลัง
จากนั้นนำแบบทดสอบแต่ละฉบับมาลงรหัสในแบบรายการ และนำเข้าเครื่องคำนวณกล
โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical package for Social
Science) เลือกเฉพาะข้อที่ค่า t มากกว่า หรือเท่ากับ 1.75 (ลวัน สายยศ
และอังคณา สายยศ 2528 : 185 - 186) เหลือแบบทดสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก
43 ข้อ

2.3.2 การหาความเชื่อมั่น นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วจาก
ข้อ 2.3.1 มาหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient)
(ลวัน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 170) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความ
เชื่อมั่น .8934

วิธีรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ ไปทดสอบกับวัยรุ่น ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง ก่อนที่จะให้วัยรุ่นตอบ ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับ จุดมุ่งหมายและวิธีการในการตอบแบบทดสอบแต่ละชุดให้วัยรุ่นเข้าใจและสบายใจ ในการตอบ ใช้เวลาในการตอบแบบทดสอบประมาณ 1 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบทดสอบคืนมาทั้งหมด ผู้วิจัยได้ตรวจคัดเลือกรายชื่อวัยรุ่นที่สมบูรณ์ จำนวน 680 ฉบับ นำแบบทดสอบแต่ละฉบับมาลงรหัสในแบบรายการ และนำเข้า เครื่องคำนวณกล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical package for Social Science) หาค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบ นัยสำคัญของความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยพิจารณาตามตัวแปรดังนี้

1. สุขภาพจิต

1.1 ทดสอบความแตกต่างของสุขภาพจิตเมื่อจำแนกตามสถานที่อุปการะ ษาเหตุที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว และสถานสงเคราะห์ ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบทิศทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยการทดสอบแบบค่าวิกฤต ของ ทูคีย์ (Tukey's HSD test)

1.2 ทดสอบความแตกต่างของสุขภาพจิตเมื่อจำแนกตามระดับอายุและเพศ โดยใช้ t-test

2. พฤติกรรมกล้าแสดงออก

2.1 ทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมกล้าแสดงออกเมื่อจำแนกตาม สถานที่อุปการะ ษาเหตุที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว และสถานสงเคราะห์ ด้วยวิธี วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยการทดสอบแบบค่าวิกฤตของ ทูคีย์ (Tukey's HSD test)

2.2 ทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมกล้าแสดงออก เมื่อจำแนกตามระดับอายุและเพศ โดยใช้ t-test

3. หาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบโดยแยกตามตัวแปรต้น

1.1 ค่าเฉลี่ย

1.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบโดยใช้สูตร ดังนี้
(ลวน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 185 อ้างอิงมาจาก Edwards.
1957 : 152 - 154)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{s_H^2}{n_H} + \frac{s_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	คือ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ
	$\bar{X}_H$	คือ	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	คือ	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	s_H^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	s_L^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n_H	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
	n_L	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบสุขภาพจิต และแบบทดสอบ
พฤติกรรมกล้าแสดงออก โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) โดยใช้สูตร
ครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 170-171)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{\sum s_t^2} \right\}$$

เมื่อ α คือ สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n คือ จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

s_i^2 คือ คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

s_t^2 คือ คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือวัดนั้นทั้งฉบับ

2.3 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบสุขภาพจิต
ใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ
2528 : 70)

$$r = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{\{N \sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N \sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

เมื่อ $\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนนสุขภาพจิตชุด SCL-90

$\sum Y$ คือ ผลรวมของคะแนนสุขภาพจิตชุดที่สร้างขึ้น

$\sum X^2$ คือ ผลรวมของคะแนนสุขภาพจิตชุด SCL-90
ยกกำลัง 2

$\sum Y^2$ คือ ผลรวมของคะแนนสุขภาพจิตชุดที่สร้างขึ้น
ยกกำลัง 2

$\sum XY$ คือ ผลรวมของผลคูณคะแนนสุขภาพจิตชุด SCL-90
กับชุดที่สร้างขึ้นทุกคู่

N คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

(3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างของข้อมูลเชิงคุณภาพ และพฤติกรรมกลุ่มแสดงออกของวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน 3 ลักษณะ ที่มีสาเหตุการเข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว แยกต่างกัน 3 ลักษณะ และที่มีสาเหตุการเข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ แยกต่างกัน 4 ลักษณะ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (ลวัน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 95) โดยวิธีสูตร

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F คือ ค่าการแจกแจงของ F

MS_b คือ ความแปรปรวน (Mean Square) ระหว่างกลุ่ม

MS_w คือ ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

3.2 ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ภายหลังการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว โดยการทดสอบแบบค่าวิกฤตของ ตุคีย์ ดังนี้ (ลวัน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 106 - 107)

$$HSD = q(\alpha, df) \frac{MS_E}{\sqrt{n}}$$

เมื่อ HSD คือ ค่าวิกฤตของ ตุคีย์ ย่อมาจาก Honestly Significant Difference

q คือ ค่าที่เปิดได้จากตาราง Studentized range Statistic (โดยเปิดที่ $r=k$, $df=N-K$)

เมื่อ K คือจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N คือจำนวนทั้งหมดที่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

MS_E คือ ความคลาดเคลื่อนของความแปรปรวนที่ได้
มาจากตารางวิเคราะห์ความแปรปรวน

$\tilde{n}$ คือ Harmonic mean คำนวณจากสูตร

$$\tilde{n} = \frac{K}{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} + \dots + \frac{1}{n_k}}$$

K คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

n คือ จำนวนคนในแต่ละกลุ่ม

3.3 ทดสอบความแตกต่างของสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออก
เมื่อจำแนกตามระดับอายุและเพศ โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ
2528 : 85 - 86)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

Degree of freedom คำนวณได้จาก

$$df = \frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2} \right)^2}{\frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1} \right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left(\frac{s_2^2}{n_2} \right)^2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ $\bar{X}_1$ คือ คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

$\bar{X}_2$ คือ คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

n_1 คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

n_2 คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

s_1^2 คือ ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

s_2^2 คือ ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

3.4 หาคความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิต กับพฤติกรรมกล้าแสดงออก โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 70)

$$r = \frac{N \Sigma XY - (\Sigma X)(\Sigma Y)}{\sqrt{\{N \Sigma X^2 - (\Sigma X)^2\} \{N \Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2\}}}$$

- เมื่อ ΣX คือ ผลรวมของคะแนนสุขภาพจิต
- ΣY คือ ผลรวมของคะแนนพฤติกรรมกล้าแสดงออก
- ΣX^2 คือ ผลรวมของคะแนนสุขภาพจิตยกกำลัง 2
- ΣY^2 คือ ผลรวมของคะแนนพฤติกรรมกล้าแสดงออกยกกำลัง 2
- ΣXY คือ ผลรวมของผลคูณคะแนนสุขภาพจิตกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกทุกคู่
- N คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ข้อตกลงเกี่ยวกับการวิเคราะห์และแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาสุขภาพจิตและพฤติกรรมกลุ่มแสดงออกของวัยรุ่นที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้แยกเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น

3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างสุขภาพจิตของวัยรุ่น

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมกลุ่มแสดงออกของวัยรุ่น

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับพฤติกรรมกลุ่มแสดงออก

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลผลและความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลได้ตรงกันจึงได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อดังต่อไปนี้

$\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

SD แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t แทน ค่าทดสอบนัยสำคัญคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม

F แทน ค่าทดสอบนัยสำคัญของความแปรปรวนของกลุ่ม

df แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

SS แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)

MS แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)

p แทน ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างสุขภาพจิตของวัยรุ่น

1.1 สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน 3 ลักษณะ คือ วัคสระแก้ว สถานสงเคราะห์

และครอบครัว (ตาราง 3 - 4)

ตาราง 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคุณภาพจิตวัยรุ่น ที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อม
แตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจาก</u> <u>ผู้ปกครอง</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	87.1850	43.5925	39.48**
ภายในกลุ่ม	677	747.5175	1.1042	
รวม	679	834.7025		
<u>ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจาก</u> <u>ครู</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	37.1248	18.5624	19.89**
ภายในกลุ่ม	677	631.7902	.9332	
รวม	679	668.9150		
<u>ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจาก</u> <u>เพื่อน</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	70.0375	35.0188	37.84**
ภายในกลุ่ม	677	626.4863	.9254	
รวม	679	696.5238		

ตาราง 3 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>รวมความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง</u> <u>ทั้ง 3 ด้าน</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	66.3682	33.1841	45.42**
ภายในกลุ่ม	677	494.6561	.7307	
รวม	679	561.0243		
<u>อาการทางกายที่มีสาเหตุ</u> <u>มาจากจิตใจ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	46.6492	23.3246	23.30**
ภายในกลุ่ม	677	677.5952	1.0009	
รวม	679	724.2444		
<u>พฤติกรรมที่มีปัญหา</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	35.4604	17.7302	19.51**
ภายในกลุ่ม	677	615.3877	.9090	
รวม	679	650.8481		
<u>รวมสุขภาพจิตทั้งฉบับ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	51.8104	25.9052	39.46**
ภายในกลุ่ม	677	444.3902	.6564	
รวม	679	496.2005		

** p < .01

จากตาราง 3 วิทยุรุ่นที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีคะแนนสุขภาพจิตแต่ละด้าน คือ ด้านความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อตัวเองทั้ง 3 ด้าน ความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อมในที่พัก ความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากครูและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อน ด้านอาการทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ และด้านพฤติกรรมที่มีปัญหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาจากคะแนนรวมสุขภาพจิตทั้งฉบับพบว่า วิทยุรุ่นที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน มีสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงนำไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ ทุคีย์ ผลปรากฏตามตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบสุขภาพจิตวิทยุรุ่นที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันเป็นรายคู่

สิ่งแวดล้อม	$\bar{x}$	วัดสระแก้ว	สถานสงเคราะห์	ครอบครัว	
		7.54	7.72	8.31	
<u>ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่ง</u> <u>เกิดจากผู้ปกครอง</u>					
	วัดสระแก้ว	7.54	-	.18	.77**
	สถานสงเคราะห์	7.72	-		.59**
	ครอบครัว	8.31			-
<u>ความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง</u> <u>ซึ่งเกิดจากครู</u>					
			7.60	7.76	8.11
	วัดสระแก้ว	7.60	-	.16	.51*
	สถานสงเคราะห์	7.76	-		.35*
ครอบครัว	8.11			-	

ตาราง 4 (ต่อ)

สิ่งแวดล้อม	$\bar{X}$	วัดสระแก้ว	สถานสงเคราะห์	ครอบครัว		
		7.35	7.59	8.06		
<u>ความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง</u> <u>ซึ่งเกิดจากเพื่อน</u>						
วัดสระแก้ว	7.35	-	.24*	.71**		
สถานสงเคราะห์	7.59		-	.47**		
ครอบครัว	8.06			-		
<u>รวมความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง</u> <u>ทั้ง 3 ด้าน</u>		7.50	7.68	8.17		
		วัดสระแก้ว	7.50	-	.18	.67**
		สถานสงเคราะห์	7.68	-	.49**	
ครอบครัว	8.17			-		
<u>อาการทางกายที่มีสาเหตุ</u> <u>มาจากจิตใจ</u>		7.68	7.77	8.24		
		วัดสระแก้ว	7.68	-	.09	.56**
		สถานสงเคราะห์	7.77	-	.47**	
ครอบครัว	8.24			-		

ตาราง 4 (ต่อ)

สิ่งแวดล้อม	$\bar{X}$	วัดสระแก้ว	สถานสงเคราะห์	ครอบครัว
		7.82	7.95	8.31
<u>พฤติกรรมที่มีปัญหา</u>				
วัดสระแก้ว	7.82	-	.13	.49**
สถานสงเคราะห์	7.95		-	.36**
ครอบครัว	8.31			-
<u>รวมสุขภาพจิตทั้งฉบับ</u>		7.64	7.79	8.23
วัดสระแก้ว	7.64	-	.15	.59**
สถานสงเคราะห์	7.79		-	.44**
ครอบครัว	8.23			-

** $p < .01$ * $p < .05$

จากตาราง 4 วิทยาลัยที่อยู่ในครอบครัว มีคะแนนสุขภาพจิตในด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อมในที่พัก อาการทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ และพฤติกรรมที่มีปัญหาคือว่า วิทยาลัยที่อยู่ในสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวิทยาลัยที่อยู่ในครอบครัว มีคะแนนสุขภาพจิตในด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง ซึ่งเกิดจากครูและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน คือกว่าวิทยาลัยอยู่ในสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ยังพบว่า วัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัว มีคะแนนสุขภาพจิตในด้านการรู้ลึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อนดีกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวัยรุ่นที่อยู่ในสถานสงเคราะห์มีคะแนนสุขภาพจิตในด้านการรู้ลึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อนดีกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในวัดสระแก้วอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 สาเหตุที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว 3 ลักษณะ คือ ก้าวร้าว ถูกทอดทิ้ง และยากจนขาดแคลน

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนสุขภาพจิตวัยรุ่น ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>ความรู้ลึกที่มีต่อตัวเอง</u> <u>ซึ่งเกิดจากผู้ปกครอง</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	5.0556	2.5278	2.0258
ภายในกลุ่ม	201	250.8097	1.2478	
รวม	203	255.8653		
<u>ความรู้ลึกที่มีต่อตัวเอง</u> <u>ซึ่งเกิดจากครู</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	1.4039	.7020	.7455
ภายในกลุ่ม	201	189.2703	.9416	
รวม	203	190.6742		

ตาราง 5 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>ความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง</u> <u>ซึ่งเกิดจากเพื่อน</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	2.5158	1.2579	1.2998
ภายในกลุ่ม	201	194.5258	.9678	
รวม	203	197.0446		
<u>รวมความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง</u> <u>ทั้ง 3 ด้าน</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	2.8797	1.4399	1.8649
ภายในกลุ่ม	201	155.1834	.7721	
รวม	203	158.0631		
<u>อาการทางกายที่มีสาเหตุ</u> <u>มาจากจิตใจ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	4.2023	2.1012	1.8452
ภายในกลุ่ม	201	228.8780	1.1387	
รวม	203	233.0803		

ตาราง 5 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>พฤติกรรมที่มีปัญหา</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	3.7955	1.8978	1.9824
ภายในกลุ่ม	201	192.4244	.9573	
รวม	203	196.2199		
<u>รวมสุขภาพจิตทั้งฉบับ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	3.1142	1.5571	2.2550
ภายในกลุ่ม	201	138.7847	.6905	
รวม	203	141.8990		

จากตาราง 5 วิจัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว เนื่องจาก ก้าวร้าว
ถูกทอดทิ้ง และยากจนขาดแคลน มีสุขภาพจิตไม่แตกต่างกันไม่ว่าจะพิจารณาจากคะแนน
ในแต่ละด้าน หรือคะแนนรวมสุขภาพจิตทั้งฉบับ

1.3 สาเหตุที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ 4 ลักษณะ คือ
 กาวัว ถูกทอดทิ้ง พลัดหลง และยากจนขาดแคลน (ตาราง 6 - 7)

ตาราง 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนสู่สภาพจิตวัยรุ่น ที่เข้ามาอาศัยอยู่ใน
 สถานสงเคราะห์ควยลาเหตุที่แตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>ความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง</u> <u>ซึ่งเกิดจากอุปการะ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	3	11.8003	3.9334	2.9*
ภายในกลุ่ม	80	108.3576	1.3545	
รวม	83	120.1580		
<u>ความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง</u> <u>ซึ่งเกิดจากครู</u>				
ระหว่างกลุ่ม	3	5.2647	1.7549	1.7535
ภายในกลุ่ม	80	80.0660	1.0008	
รวม	83	85.3308		
<u>ความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง</u> <u>ซึ่งเกิดจากเพื่อน</u>				
ระหว่างกลุ่ม	3	1.8555	0.6185	0.6003
ภายในกลุ่ม	80	82.4231	1.0303	
รวม	83	84.2786		

ตาราง 6 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>รวมความรู้สึกที่ต่อตัวเอง</u> <u>ทั้ง 3 ด้าน</u>				
ระหว่างกลุ่ม	3	4.6494	1.5498	1.8496
ภายในกลุ่ม	80	67.0300	0.8379	
รวม	83	71.6793		
<u>อาการทางกายที่มีสาเหตุ</u> <u>มาจากจิตใจ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	3	7.4085	2.4695	1.9383
ภายในกลุ่ม	80	101.9267	1.2741	
รวม	83	109.3351		
<u>พฤติกรรมที่มีปัญหา</u>				
ระหว่างกลุ่ม	3	3.0081	1.0027	0.9223
ภายในกลุ่ม	80	86.9792	1.0872	
รวม	83	89.9873		
<u>รวมสุขภาพจิตทั้งฉบับ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	3	4.1118	1.3706	1.6424
ภายในกลุ่ม	80	66.7623	0.8345	
รวม	83	70.8741		

* $p < .05$

จากตาราง 6 วิทยุรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ เนื่องจาก ก้าวร้าว ถูกทอดทิ้ง พลัดหลง และยากจนขาดแคลน มีคะแนนสุขภาพจิตทั้งฉบับไม่แตกต่างกัน แต่ ถ้าพิจารณาคะแนนสุขภาพจิตเฉพาะด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง ซึ่งเกิดจากผู้ปกครองและ สิ่งแวดล้อมในที่พัก พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F=2.9$) จึงนำไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ ทูคีย์ ผลปรากฏตามตาราง 7

ตาราง 7 การเปรียบเทียบสุขภาพจิตในด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากผู้ปกครอง และสิ่งแวดล้อมในที่พัก ของวิทยุรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ ด้วยสาเหตุที่ แตกต่างกันเป็นรายคู่

สาเหตุที่เข้ามาอาศัย	$\bar{x}$	ก้าวร้าว	ถูกทอดทิ้ง	พลัดหลง	ยากจนขาดแคลน
		7.65	7.94	9.23	7.53
ก้าวร้าว	7.65	-	.29	1.58**	.12
ถูกทอดทิ้ง	7.94		-	1.29*	.41
พลัดหลง	9.23			-	1.70**
ยากจนขาดแคลน	7.53				-

$$** p < .01$$

$$* p < .05$$

จากตาราง 7 วิทยุรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์เนื่องจากพลัดหลง มีคะแนนสุขภาพจิตในด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อม ในที่พำนักดีกว่าวิทยุรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ เนื่องจากก้าวร้าว และยากจน- ขาดแคลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และดีกว่าวิทยุรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ใน สถานสงเคราะห์ เนื่องจากถูกทอดทิ้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4 ช่วงระดับอายุ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ช่วงอายุ คือ วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี) และวัยรุ่นตอนกลาง (15 ปี 1 เดือน - 18 ปี)

ตาราง 8 การเปรียบเทียบความแตกต่างสุขภาพจิตวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง

สุขภาพจิต	วัยรุ่นตอนต้น		วัยรุ่นตอนกลาง		t
	N = 346		N = 334		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง	8.0552	.890	7.7603	.906	4.28**
1.1 ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากผู้ปกครองฯ	8.1367	1.047	7.8640	1.156	3.23**
1.2 ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากครูฯ	8.0812	0.968	7.7363	.990	4.59**
1.3 ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อน	7.9302	1.018	7.6426	.988	3.69**
2. อาการทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ	8.0870	1.022	7.9376	1.042	1.89
3. พฤติกรรมที่มีปัญหา	8.2818	.927	7.9557	1.006	4.39**
รวมสุขภาพจิตทั้งฉบับ	8.1365	.821	7.8540	.868	4.36**

** $p < .01$

จากตาราง 8 วัยรุ่นตอนต้นมีคะแนนสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นตอนกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะคะแนนสุขภาพจิตในด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเองไม่ว่าจะเกิดจากผู้ปกครองฯ ครูฯ เพื่อน และในด้านพฤติกรรมที่มีปัญหา แต่ไม่พบความแตกต่างคะแนนสุขภาพจิตด้านอาการทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ

1.5 เพศ

ตาราง 9 การเปรียบเทียบความแตกต่างสุขภาพจิตวัยรุ่นชายกับวัยรุ่นหญิง

สุขภาพจิต	ชาย		หญิง		t
	N = 403		N = 277		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง	7.7729	.899	8.1103	.888	4.83**
1.1 ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากผู้ปกครองฯ	7.8821	1.090	8.1787	1.114	3.44**
1.2 ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากครูฯ	7.7414	.985	8.1588	.952	5.54**
1.3 ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อน	7.6579	1.010	7.9755	0.989	4.08**
2. อาการทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ	7.9973	1.046	8.0369	1.014	.49
3. พฤติกรรมที่มีปัญหา	8.0009	.998	8.2971	.925	3.97**
รวมสุขภาพจิตทั้งฉบับ	7.8851	.852	8.1617	.833	4.20**

** $p < .01$

จากตาราง 9 วิทยุหนึ่งมีคะแนนสุขภาพจิตดีกว่าวิทยุชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะในด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง ไม่ว่าจะเกิดจากผู้ปกครอง ครู เพื่อน และในด้านพฤติกรรมที่มีปัญหา แต่ไม่พบความแตกต่างคะแนนสุขภาพจิตด้านอาการทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวิทยุ

2.1 สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน 3 ลักษณะ คือ วัดสระแก้ว สถานสงเคราะห์ และครอบครัว (ตาราง 10 - 11)

ตาราง 10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวิทยุ ที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>พฤติกรรมกล้าแสดงออก</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	6.3821	3.1910	11.7560**
ภายในกลุ่ม	677	183.7642	.2714	
รวม	679	190.1463		

** $p < .01$

จากตาราง 10 วิทยุที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีคะแนนพฤติกรรมกล้าแสดงออกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงนำไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ ทูคี ผลปรากฏตามตาราง 11

ตาราง 11 การเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อม
แตกต่างกันเป็นรายคู่

สิ่งแวดล้อม	$\bar{X}$	วัดสระแก้ว	สถานสงเคราะห์	ครอบครัว
		6.06	5.95	5.84
พฤติกรรมกล้าแสดงออก				
วัดสระแก้ว	6.06	-	.11	.22**
สถานสงเคราะห์	5.95		-	.11
ครอบครัว	5.84			-

** $p < .01$

จากตาราง 11 วัยรุ่นที่อยู่ในวัดสระแก้วมีคะแนนพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่า
วัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 สาเหตุที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว 3 ลักษณะ คือ กำน้า
ถูกทอดทิ้ง และยากจนขาดแคลน

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่น ที่เข้ามาอาศัย
อยู่ในวัดสระแก้ว ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
พฤติกรรมกล้าแสดงออก				
ระหว่างกลุ่ม	2	.2956	.1478	.9307
ภายในกลุ่ม	201	31.9242	.1588	
รวม	203	32.2197		

จากตาราง 12 วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้วเนื่องจาก กำน้า
ถูกทอดทิ้ง และยากจนขาดแคลน มีคะแนนพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน

2.3 สาเหตุที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ 4 ลักษณะ คือ กำน้า
ถูกทอดทิ้ง พลัดหลง และยากจนขาดแคลน

ตาราง 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่
ในสถานสงเคราะห์ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>พฤติกรรมกล้าแสดงออก</u>				
ระหว่างกลุ่ม	3	.5352	.1784	.9786
ภายในกลุ่ม	80	14.5834	.1823	
รวม	83	15.1186		

จากตาราง 13 วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ เนื่องจาก กำน้า
ถูกทอดทิ้ง พลัดหลง และยากจนขาดแคลน มีคะแนนพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน

2.4 ช่วงระดับอายุ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ช่วงอายุ คือ วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี) และวัยรุ่นตอนกลาง (15 ปี 1 เดือน - 18 ปี)

ตาราง 14 การเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่นตอนต้น กับวัยรุ่นตอนกลาง

พฤติกรรมกล้าแสดงออก	วัยรุ่นตอนต้น		วัยรุ่นตอนกลาง		t
	N = 346		N = 334		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
	5.9664	.511	5.8802	.539	2.02*

$$* p < .05$$

จากตาราง 14 วัยรุ่นตอนต้นมีคะแนนพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 เปรียบเทียบ

ตาราง 15 การเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมกล้าแสดงออกวัยรุ่นชายกับวัยรุ่นหญิง

พฤติกรรมกล้าแสดงออก	ชาย		หญิง		t
	N = 403		N = 277		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
	5.9916	.482	5.8205	.577	4.19**

** $p < .01$

จากตาราง 15 วัยรุ่นชายมีคะแนนพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก

ตาราง 16 ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก

	พฤติกรรมกล้าแสดงออก
สุขภาพจิต	-.1163**

** $p < .01$

จากตาราง 16 สุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง ทั้งชายและหญิงที่อาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว ในสถานสงเคราะห์ และในครอบครัว ด้วยสาเหตุ การเข้ามาอาศัยในสถานดังกล่าวแตกต่างกัน คือ กำพร้า ถูกทอดทิ้ง พลัดหลง และ ยากจนขาดแคลน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ วัยรุ่นช่วงระหว่างอายุ 13 - 18 ปี เพศชายและหญิง ที่อาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด สถานสงเคราะห์เด็กหญิง บ้านราชวิถี และครอบครัว จำนวน 680 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งพวก

(Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แบบทดสอบวัดสุขภาพจิต จำนวน 89 ข้อ เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นเอง มีความเชื่อมั่น .9408 และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบทดสอบสุขภาพจิต SCL-90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2.2 แบบทดสอบวัดพฤติกรรมกล้าแสดงออก จำนวน 43 ข้อ เป็น แบบทดสอบที่ปรับปรุงมาจาก รังสรรค์ เพ็งบุญ มีความเชื่อมั่น .8934

ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบทั้งสองฉบับไปทดสอบกับวัยรุ่นที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 731 คน ด้วยตัวเอง ได้แบบทดสอบฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 680 ชุด คิดเป็นร้อยละ 93.02 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบฉบับที่สมบูรณ์ มาลงรหัสในแบบรายการ เพื่อนำเข้าเครื่องคำนวณกลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X ทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่าง สุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออก โดย

1. จำแนกตามสถานที่อุปการะ และสาเหตุการเข้ามาอาศัยในสถานที่อุปการะ ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ก็ทดสอบความแตกต่าง เป็นรายคู่โดยการทดสอบแบบค่าวิกฤตของทูเคย์
2. จำแนกตามระดับอายุและเพศ โดยใช้ t-test
3. หาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

1. วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว เนื่องจากกำพร้า ถูกทอดทิ้ง และยากจนขาดแคลน มีสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน
3. วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ เนื่องจาก กำพร้า ถูกทอดทิ้ง พlichtหลง และยากจนขาดแคลน มีสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน
4. วัยรุ่นตอนต้นมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
5. วัยรุ่นหญิงมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
6. วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

- 7. วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว เนื่องจากกำพร้า ถูกทอดทิ้ง และ ยากจนขาดแคลน มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน
- 8. วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ เนื่องจากกำพร้า ถูกทอดทิ้ง พลัดหลง และยากจนขาดแคลน มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน
- 9. วัยรุ่นตอนต้นมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 10. วัยรุ่นชายมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
- 11. สุขภาพจิต มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวมีสุขภาพจิตดีกว่า วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ และวัดสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เปรมสุริย์ เชื้อมทอง (เปรมสุริย์ เชื้อมทอง 2526 : 56) ที่พบว่าวัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับครอบครัวมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ เพื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวมีสุขภาพจิตในด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อมในที่พัก ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อน อาการทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ และพฤติกรรมที่มีปัญหาดีกว่าวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ และวัดสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวมีความรู้สึกอบอุ่น เป็นที่รักและต้องการของบิดา มารดา ในขณะที่วัยรุ่นที่อยู่ในสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว ถูกบิดา มารดาทอดทิ้ง หรือต้องแยกจากบิดา มารดาเพราะมีฐานะทาง เศรษฐกิจยากจน จึงทำให้วัยรุ่นเหล่านี้ขาดความสัมพันธ์อันดีกับบิดา มารดา ดังที่ โสไลมาน และเมย์ซีเลส (Soliman and Mayseless. 1985 : 3371) พบว่า ความรุนแรงในปัญหาสุขภาพจิต

ของเด็กและวัยรุ่น ขึ้นกับการขาดความสัมพันธ์กับบิดาและมารดา มีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน ส่วนกรีนเบิร์ก, ไชเกล และไลทซ์ (Greenberg, Siegel and Leitch. 1983 : 373 - 384) ศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดา ทำให้วัยรุ่นมีความพึงพอใจในชีวิตได้มากกว่าความใกล้ชิดกับเพื่อน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าการแยกจากบิดา มารดา ทำให้วัยรุ่นมีปัญหาสุขภาพจิต ดังที่ เสาวลักษณ์ เลิศคำรงค์เดช และคนอื่น ๆ (เสาวลักษณ์ เลิศคำรงค์เดช และคนอื่น ๆ 2525 : 4) ศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ย้ายภูมิลำเนาเดิมมาอาศัยอยู่กับญาติ หอพัก หรือเช่าบ้านอยู่ มีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่านักเรียนวัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทึก (ดวงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทึก 2524 : 179 - 180) ที่พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีปัญหาสุขภาพจิตมากที่สุดคือวัยรุ่นที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา การที่วัยรุ่นจากบิดามารดามาอยู่ในสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว ทำให้พบข้อจำกัดของการยอมรับเลี้ยงดู ดังที่กล่าวกันว่า ไม่ว่าคุณภาพของสถานสงเคราะห์จะเลวเลืลสักเพียงใด ก็ยังมีข้อจำกัดของการเลี้ยงดูที่ไม่สามารถช่วยให้เด็กพัฒนาความรู้สึกมี และเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว (Sense of Belonging) ขาดความผูกพัน (Bonding) เป็นพิเศษกับใคร อันเป็นพื้นฐานการสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ และจิตใจ (จินตนา นนทะเปารยะ 2529 : 9)

นอกจากนี้ยังพบว่า วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวมีสุขภาพจิตในด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากครูและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ดีกว่าวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะโรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันที่สองรองจากสถาบันครอบครัว ที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันปัญหา และเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดีแก่นักเรียน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2528 : 194) เนื่องจากวัยรุ่นที่อยู่ในสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว อยู่ในภาวะที่ขาดสถาบันครอบครัวครูและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนจึงมีส่วนช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตวัยรุ่นที่อยู่ในสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว มากกว่า เพื่อน ผู้ปกครอง และสิ่งแวดล้อมในที่พัก ผลการวิจัยครั้งนี้ยังชี้ให้เห็นว่า ผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อมในที่พัก มีส่วนช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวมากกว่า เพื่อน ครู และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้วยเหตุนี้

สุขภาพจิตในด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากครูและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ของ
 วัยรุ่นที่อยู่ในสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว จึงไม่แตกต่างกับวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัว
 มากเหมือนคนอื่น

เมื่อพิจารณาสุขภาพจิตเฉพาะด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อน
 พบว่า วัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวมีสุขภาพจิตด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อน
 ดีกว่าวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 และวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์มีสุขภาพจิตด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อน
 ดีกว่าวัยรุ่นในวัดสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะเด็กและ
 วัยรุ่นในวัดสระแก้วมีจำนวนมากถึง 1,464 คน ต่อพระซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ปกครอง 30 รูป
 (ชุดิมา เมืองจำนงค์ 2529 : 6) อาคารพักแต่ละหลังก็อยู่กันอย่างแออัด มากกว่า
 วัยรุ่นในสถานสงเคราะห์ ดังที่ ชีรวรณัน นิจนตร (ชีรวรณัน นิจนตร 2526 :
 175 - 184) ศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่มีความรู้สึกแออัดมากมีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าวัยรุ่น
 ที่มีความรู้สึกแออัดน้อย จากสภาพการอยู่กันแออัด และไม่มีโอกาสปรึกษาปัญหา
 ทางด้านจิตใจกับผู้ปกครองน้อยกว่าวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์ (อัตราส่วนต่อผู้ปกครอง
 50 : 1 และ 20 : 1) จึงทำให้วัยรุ่นในวัดสระแก้วมีปัญหาสุขภาพจิตในด้านความรู้สึก
 ที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อน มากกว่าวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์ ส่วนวัยรุ่นที่อยู่ใน
 ครอบครัวแทบจะไม่มีโอกาสใช้ชีวิตการอยู่กันเพื่อนจำนวนมากตลอดเวลา เช่นเดียวกับ
 วัยรุ่นในสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว จึงมีปัญาสุขภาพจิตในด้านความรู้สึก
 ที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อนน้อยกว่า

2. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว เนื่องจาก
 ก้าวร้าว ถูกทอดทิ้ง และยากจนขาดแคลน มีสุขภาพจิตไม่แตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน
 อาจเป็นเพราะวัยรุ่นส่วนใหญ่เมื่อเข้ามาอยู่ในวัดสระแก้ว ต่างก็ได้รับสิ่งแวดล้อม
 คล้ายคลึงกัน ปฏิบัติตามกฎระเบียบอันเดียวกัน ไม่ว่าแต่ละคนจะมีสาเหตุการเข้ามาอยู่
 ในวัดเช่นไรก็จะถูกดูแลกันไป จึงทำให้วัยรุ่นเหล่านี้มีสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่า

มีสภาพครอบครัวแตกต่างกัน ดังที่ เบคเลย์ และแมคโดนาลด์ (Bagley and McDonald. 1985 : 759 - 760) ศึกษาพบว่า สตรีวัย 18 - 24 ปี ที่ออกจากบ้าน เนื่องจากครอบครัวแตกแยกและถูกทอดทิ้งมีสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ เนื่องจาก ก้าวร้าว ถูกทอดทิ้ง พลัดหลง และยากจนขาดแคลน มีสุขภาพจิตในแง่ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากความกลัวและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อน อาการทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ และพฤติกรรมที่มีปัญหาไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า วัยรุ่นพลัดหลงมีสุขภาพจิตด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อมในที่พัก ดีกว่าวัยรุ่นก้าวร้าวและยากจนขาดแคลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และดีกว่าวัยรุ่นถูกทอดทิ้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะวัยรุ่นพลัดหลงเป็นวัยรุ่นหลงทาง ไม่ทราบว่าบ้านตนเองอยู่ที่ใด บิดามารดาไม่ได้เป็นสาเหตุหรือปัจจัยส่งเสริมให้วัยรุ่นเหล่านี้ออกจากบ้านมาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ในขณะที่บิดามารดาของวัยรุ่นก้าวร้าว ยากจนขาดแคลน และถูกทอดทิ้ง เป็นสาเหตุหรือปัจจัยส่งเสริมให้วัยรุ่นออกจากบ้านมาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ดังนั้นวัยรุ่นพลัดหลงน่าจะมีประสบการณ์ขัดแย้งกับบิดามารดาน้อยกว่าวัยรุ่นกลุ่มอื่น จึงปรับตัวให้ยอมรับผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อมในที่พัก ได้ดีกว่า ดังที่ สังวาลย์ สมสนธิ และคนอื่น ๆ (สังวาลย์ สมสนธิ และคนอื่น ๆ 2525 : 8) พบว่า วัยรุ่นที่มีความขัดแย้งกับบิดามารดาน้อยปรับตัวได้ดีกว่าวัยรุ่นที่ขัดแย้งกับบิดามารดามาก และวัยรุ่นที่มีความขัดแย้งในครอบครัวมากมีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่า วัยรุ่นที่มีความขัดแย้งในครอบครัวน้อย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจิณิก 2524 : 180) ส่วนวัยรุ่นถูกทอดทิ้งมีแนวโน้มปรับตัวกับผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อมในที่พัก ได้ดีกว่าวัยรุ่นก้าวร้าวเล็กน้อย และวัยรุ่นก้าวร้าวมีแนวโน้มปรับตัวได้ดีกว่าวัยรุ่นยากจนขาดแคลน เพราะวัยรุ่นที่ถูกบิดามารดาทอดทิ้ง และวัยรุ่นก้าวร้าว เป็นกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีบิดามารดา จึงยอมรับผู้ปกครองในสถานสงเคราะห์ทดแทนบิดามารดาได้ง่ายกว่าวัยรุ่นยากจนขาดแคลน ซึ่งส่วนใหญ่มีประสบการณ์ความสัมพันธ์กับบิดามารดาไม่ดี จึงมีปัญหาสุขภาพจิต ดังที่

โซไลมาน และเมย์ซีเลส (Soliman and Mayselless. 1985 : 3371) ศึกษาพบว่า ความรุนแรงในปัญหาสุขภาพจิตของเด็กและวัยรุ่น (6 - 18 ปี) ขึ้นอยู่กับมารคามีฐานะทาง เศรษฐกิจยากจนและมีความสัมพันธ์กับบิดาน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นภวัลย์ กัมพลาศิริ (นภวัลย์ กัมพลาศิริ 2524 : 186) พบว่า วัยรุ่นที่เข้ารับการรักษานในโรงพยาบาลสมเด็จพระยา ส่วนใหญ่มีคามารคามีฐานะทาง เศรษฐกิจยากจน และมีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวน้อย ดังนั้นวัยรุ่นยากจนขาดแคลนจึงมีปัญหาสุขภาพจิต ด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง ซึ่งเกิดจากผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อมในที่พักมากกว่าวัยรุ่นกลุ่มอื่น

4. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าวัยรุ่นตอนต้นมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉิก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉิก 2524 : 180) ซึ่งศึกษาในนักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 3 ใน กรุงเทพมหานคร และสงขลา และสอดคล้องกับการศึกษาของ เปรมสุริย์ เชื้อมทอง (เปรมสุริย์ เชื้อมทอง 2526 : 57) ที่ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตระหว่างวัยรุ่น ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด และสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี กับ วัยรุ่นโรงเรียนวชิรธรรมสาธิต

เมื่อพิจารณาสุขภาพจิตในแต่ละด้านพบว่า วัยรุ่นตอนต้นมีสุขภาพจิตในด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อมในที่พัก ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากครู และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อน ดีกว่าวัยรุ่นตอนกลาง และมีพฤติกรรมที่มีปัญหาน้อยกว่าวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะช่วงวัยรุ่นตอนกลาง เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตเกี่ยวกับการเรียนเพื่อเตรียมตัว ประกอบอาชีพ เช่น บางคนกำลังจะจบมัธยมตอนต้น บางคนกำลังจะจบมัธยมตอนปลาย บางคนกำลังจะพ้นจากการได้รับการสงเคราะห์จากสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว จากภาวะที่วัยรุ่นตอนกลางหลายคนต้องเตรียมตัวแยกจากที่อยู่อาศัย โรงเรียน และเพื่อน จึงทำให้วัยรุ่นตอนกลางมีสุขภาพจิตในด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากผู้ปกครอง

และสิ่งแวดล้อมในที่พัก ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากครูและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อนและมีปัญหาพฤติกรรมมากกว่าวัยรุ่นตอนต้น

5. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า วัยรุ่นหญิงมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ดวง เคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉนิก (ดวงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉนิก 2524 : 180) ชีรวัดน์ นิจนตร (ชีรวัดน์ นิจนตร 2526 : 183) และ เปรมสุริย์ เชื่อมทอง (เปรมสุริย์ เชื่อมทอง 2526 : 57) ที่พบว่า วัยรุ่นชายมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นหญิง แต่สอดคล้องกับการศึกษาของ วิลสัน (จินตมาศ ปรีชยานุช 2520 : 221 - 222 อ้างอิงมาจาก Wilson. 1965 : 27) ซึ่งพบว่าวัยรุ่นหญิงมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นชาย เพราะผู้ปกครองเข้มงวดการดำเนินชีวิตวัยรุ่นชายมากกว่าวัยรุ่นหญิง และเป็นช่วงวัยที่เริ่มมีความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม วัยรุ่นหญิงจึงมีความสุขใจ เมื่อได้รับความเอาใจใส่จากเพศตรงข้าม ปัจจัยอีกประการหนึ่งก็คือ วัยรุ่นหญิงปรับตัวได้ดีกว่าวัยรุ่นชาย ทั้งที่ เสาวลักษณ์ เลิศดำรงค์เดช และคนอื่น ๆ (เสาวลักษณ์ เลิศดำรงค์เดช และคนอื่น ๆ 2525 : 5) ศึกษาพบว่า วัยรุ่นชายที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดามีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าวัยรุ่นชายที่อยู่กับบิดามารดา ในขณะที่วัยรุ่นหญิงที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดามีสุขภาพจิตไม่แตกต่างกับวัยรุ่นหญิงที่อยู่กับบิดามารดา *

ถ้าพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า วัยรุ่นหญิงมีสุขภาพจิตในด้านความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อมในที่พัก ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากครูและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อน ดีกว่าวัยรุ่นชาย และมีปัญหาพฤติกรรมน้อยกว่าวัยรุ่นชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะวัยรุ่นหญิงที่อาศัยอยู่ในวัดสระแก้วและสถานสงเคราะห์ มีสัดส่วนกับผู้ปกครองพอเหมาะมากกว่าวัยรุ่นชายที่อาศัยอยู่ในวัดสระแก้วและสถานสงเคราะห์ นั่นคือ วัดสระแก้วมีวัยรุ่นหญิง 77 คน ต่อครูซึ่งทำหน้าที่ผู้ปกครอง 4 คน วัยรุ่นชาย 1,464 คน ต่อพระซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ปกครอง 30 รูป สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีมีวัยรุ่นหญิง 20 คน ต่อ

แม่บ้าน 1 คน สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด มีวัยรุ่นชาย 50 คน ต่อพ่อบ้าน 1 คน ถ้าเปรียบสถานสงเคราะห์เป็นครอบครัวแล้ว วัยรุ่นหญิงอยู่ในครอบครัวขนาดเล็กกว่า วัยรุ่นชาย ดังที่ สุพจน์ จักขุทิพย์ (สุพจน์ จักขุทิพย์ 2521 : 83) ศึกษาพบว่า ในครอบครัวขนาดใหญ่ซึ่งมีจำนวนสมาชิกมากทำให้การดูแลเอาใจใส่ไม่ทั่วถึง และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละคนได้ ทำให้วัยรุ่นมีปัญหาพฤติกรรมมากกว่า ครอบครัวขนาดเล็ก จากสภาพวัยรุ่นชายที่อยู่ในวัดสระแก้วและสถานสงเคราะห์ จำนวนมาก ต้องอาศัยอยู่ในอาคารพัก ซึ่งแออัดกว่าวัยรุ่นหญิงย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต ดังที่ ชีรวัฒน์ นิเจนตร (ชีรวัฒน์ นิเจนตร 2526 : 175 - 184) พบว่า วัยรุ่นที่มีความรู้สึกแออัดมากมีปัญหาด้านสุขภาพจิตมากกว่าวัยรุ่นที่มีความรู้สึกแออัดน้อย ดังนั้นวัยรุ่นหญิงจึงมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นชาย

นอกจากนี้ยังพบว่า ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองซึ่งเกิดจากเพื่อน ทำให้วัยรุ่นเกิดปัญหาสุขภาพจิตมากที่สุดในหลายกลุ่มที่ศึกษา ไม่ว่าจะเป็นวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัว วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง เพราะเพื่อนมีความหมายต่อวัยรุ่นมาก (สุพัตรา สุภาพ 2523 : 48) การรวมกลุ่มกับเพื่อนทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (สมชาย ธัญชนกุล 2526 : 100) ในการสร้างทัศนคติเกี่ยวกับตัวเองจึงได้รับอิทธิพลจากเพื่อนมากไม่ว่าจะเป็นรสนิยม การมองคุณค่าในสิ่งต่าง ๆ มักต้องคำนึงถึงการเห็นชอบและการยอมรับจากเพื่อน ไม่เช่นนั้นวัยรุ่นจะไม่ยอมรับตัวเอง หากวัยรุ่นคนใดไม่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ก็จะขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ถึงแม้จะอยู่ท่ามกลางกลุ่มเพื่อน (จินตมาศ ปรีชยานุช 2520 : 223)

6. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า วัยรุ่นที่อยู่ในวัดสระแก้ว มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเป็นเพราะวัยรุ่นที่อยู่ในวัดสระแก้วมีโอกาสได้ฝึกการตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นประจำ นั่นคือ มีหน้าที่ดูแลเด็กและมีสิทธิตัดสินใจลงโทษเมื่อเกิดกรณีพิพาทในหมู่เด็ก (ชุตินา เมืองจันทงค์ 2529 : 6) นอกจากนี้ยังมีวัยรุ่นอีกหลายคนต้องเล่นลิเก เพื่อหารายได้เข้าวัดและ

เป็นรายจ่ายส่วนหัว จากการถูกฝึกให้แก้ปัญหาและฝึกการแสดงบนเวทีอยู่เสมอ จึงมีความกล้าในการแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวยุติว่า วังสรรค์ เฟิงนุ (วังสรรค์ เฟิงนุ 2523 : 83 - 85) วงพัทธร ภูพันธ์ศรี (วงพัทธร ภูพันธ์ศรี 2523 : 118) เอี่ยมจิต ศิริแก้ว (เอี่ยมจิต ศิริแก้ว 2524 : 90 - 93) ลักขณา ธรรมไพโรจน์ (ลักขณา ธรรมไพโรจน์ 2524 : 85) และ วิจิต บุญชื้อ (วิจิต บุญชื้อ 2525 : 87 - 89) ได้ทดลองฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกในนักเรียนวัยรุ่นและนักศึกษาด้วยวิธีต่าง ๆ กัน ต่างให้ผลที่สอดคล้องกันว่า หลังจากที่ถูกทดลองได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกแล้ว มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่ากลุ่มควบคุม

นอกจากนี้วัยรุ่นที่อยู่ในวัดสระแก้วยังสามารถแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างอิสระกว่าวัยรุ่นในครอบครัว เพราะผู้ปกครองในวัดสระแก้วมีจำนวนน้อยทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง ในขณะที่วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัว ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาและผู้ปกครองของตน ซึ่งมักจะอบรมสั่งสอนลูกหลานตามลักษณะสังคมไทยคือให้มีสัมมาการวัตร รู้จักหน้าที่ที่สูง มีความเคารพบนอบต่อบิดามารดา พี่ ป้า น้า อา เมื่อเข้าโรงเรียนก็ให้ความเคารพครูบาอาจารย์และรุ่นพี่ (สุพัตรา สุภาพ 2518 : 9) ดังนั้นวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวจึงมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกน้อยกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในวัดสระแก้ว

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของวัยรุ่นแต่ละกลุ่ม พบว่า วัยรุ่นที่อยู่ในวัดสระแก้วมีแนวโน้มกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ และวัยรุ่นที่อยู่ในสถานสงเคราะห์มีแนวโน้มกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัว ผลจากการวิจัยนี้น่าจะสนับสนุนเหตุผลข้างต้นที่ว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครองมากจะกล้าแสดงออกน้อยกว่าวัยรุ่นที่ผู้ปกครองดูแลไม่ทั่วถึง เพราะวัดสระแก้วมีเด็กและวัยรุ่นต่อผู้ปกครองในสัดส่วน 1,464 : 30 และ 77 : 4 สถานสงเคราะห์มีเด็กและวัยรุ่นต่อผู้ปกครอง 50 : 1 และ 20 : 1 ส่วนวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวต่างอาศัยกระจัดกระจายตามครอบครัวของแต่ละคน จากสัดส่วนข้างต้นชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวมีโอกาสได้รับการอบรมสั่งสอนตามลักษณะเคารพผู้อาวุโสมากกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในสถานสงเคราะห์

และวัยรุ่นที่อยู่ในสถานสงเคราะห์มีโอกาสได้รับการอบรมสั่งสอนตามลักษณะเคารพผู้อาวุโสมากกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในวัดสระแก้ว ดังนั้นวัยรุ่นที่อยู่ในวัดสระแก้วจึงมีแนวโน้มกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ และวัยรุ่นที่อยู่ในสถานสงเคราะห์มีแนวโน้มกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัว

7. วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในวัดสระแก้ว เนื่องจากกำพร้า ถูกทอดทิ้ง และยากจนขาดแคลน มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะวัยรุ่นส่วนใหญ่ที่เข้ามาอาศัยในวัดสระแก้วมีสภาพความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุการเข้ามาอาศัยเช่นไรทางวัดจะให้อยู่ดูแลกันไป ในเมื่อส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูคล้ายคลึงกัน ก็น่าจะมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน เพราะมีผู้ศึกษาพบว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันบางลักษณะ ก็มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน ดังที่ มันทนา เฟื่องฟู (มันทนา เฟื่องฟู 2522 : 87) พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอรรถาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลยมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน และ วัฒนา พันธุ์เมฆา (วัฒนา พันธุ์เมฆา 2528 : 61) พบว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ควบคุมครองมากเกินไป และแบบทอดทิ้ง มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน

8. วัยรุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ เนื่องจากกำพร้า ถูกทอดทิ้ง พลัดหลง และยากจนขาดแคลน มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะวัยรุ่นทุกคนที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ มีสภาพความเป็นอยู่เหมือนกัน ในเมื่อทุกคนได้รับการอบรมเลี้ยงดูภายใต้กฎระเบียบเดียวกันน่าจะมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน เพราะมีผู้ศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันบางลักษณะ มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน ดังที่ มันทนา เฟื่องฟู (มันทนา เฟื่องฟู 2522 : 87) พบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอรรถาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลยมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน และ วัฒนา พันธุ์เมฆา (วัฒนา พันธุ์เมฆา 2528 : 61) พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ควบคุมครองมากเกินไป และแบบทอดทิ้งมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน

9. วิษณุทนต์มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวิษณุทนต์กลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะช่วงวิษณุทนต์เป็นช่วงที่มีอารมณ์รุนแรงกล้าแสดงความรู้สึกอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา แสดงความชอบและไม่ชอบอย่างชัดเจน ไม่ยอมใครง่าย ๆ ต้องการโอกาสที่จะได้วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับผู้ใหญ่ โดยที่ตนเองไม่คิดว่าจะเป็นการทำผิดหรือไม่ดี (ทวีรัสมิ ชนาคม 2524 : 207) เมื่อเข้าสู่วิษณุทนต์กลาง อารมณ์รุนแรงจะค่อย ๆ สงบลง รู้จักปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและระงับการโต้ตอบ เมื่อมีอารมณ์โกรธก็จะเก็บกดไว้ไม่แสดงกิริยาอย่างเปิดเผยเหมือนวิษณุทนต์ (จันทมาศ ปรีชยานุช 2520 : 247 - 248)

10. วิษณุชายมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวิษณุหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งได้ผลเช่นเดียวกับการศึกษาของ มันทนา เฟื่องบุญ (มันทนา เฟื่องบุญ 2522 : 84) และสอดคล้องกับการศึกษาของ ฮาซซาร์ด (Hazzard. 1980 : 5792A) ที่พบว่า นักศึกษาชายมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักศึกษาหญิง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ละเอียก ชูประยูร และคนอื่น ๆ (ละเอียก ชูประยูร และคนอื่น ๆ 2521 : 18) ที่พบว่า เพศชายมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าเพศหญิง อาจเป็นเพราะการอบรมสั่งสอนของคนไทยมาตั้งแต่ครั้งยังให้ถือผู้ชายเป็นใหญ่ในครอบครัว จนกลายเป็นธรรมเนียมประเพณีสืบต่อมา จะเห็นได้ว่าการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ของครอบครัวมักตกเป็นของผู้ชาย (อานนท์ อากาภิรม 2525 : 80) เมื่อผู้ชายถูกฝึกให้เป็นผู้นำ จึงมีความกล้าในการแสดงออกมากกว่าผู้หญิงซึ่งได้รับการฝึกฝนให้เป็นผู้นับตาม (รังสรรค์ เฟื่องบุญ 2523 : 83 - 85) วงพัทตร์ (วงพัทตร์ 2523 : 118) เอี่ยมจิต ดีศรีแก้ว (เอี่ยมจิต ดีศรีแก้ว 2524 : 118) ลักขณา ชรรณไพโรจน์ (ลักขณา ชรรณไพโรจน์ 2524 : 118) (วิจิต บุญชื้อ 2525 : 87 - 89) ได้ทดลองฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก และนักศึกษาคำววิธีต่าง ๆ กัน ต่างให้ผลที่สอดคล้องกันว่า หลังได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกแล้ว มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่า

11. สุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือมีสุขภาพจิตดีมากเพียงใดก็ยิ่งมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกน้อย อาจเป็นเพราะการมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกยังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในสังคมไทย คนไทยมักจะอบรมสั่งสอนลูกหลานให้มีสัมมาคารวะ รู้จักที่ต่ำที่สูง มีความเคารพพนมบน ต่อบิดามารดา พี่ ป้า น้า อา เมื่อเข้าโรงเรียนก็ให้ความเคารพครูบาอาจารย์และรุ่นพี่ ดังนั้นผู้น้อยจึงเกรงใจผู้ใหญ่ และไม่กล้าคัดค้านแสดงความคิดเห็นแตกต่างไปจากผู้ใหญ่ (สุพัตรา สุภาพ 2518 : 9) ถ้าบุคคลใดสามารถปฏิบัติได้เช่นนี้ก็จะเป็นที่ยอมรับในสังคมไทย และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข เพราะเขาสามารถปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมได้ มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดี และสามารถสนองความต้องการตามธรรมชาติของตนเองโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย สังคม และขนบธรรมเนียม ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะของบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี (วิทยา นาควัชร 2529 : 13) ดังนั้นสุขภาพจิตจึงมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเน้นความสำคัญของการให้คำแนะนำแก่ผู้สมรสที่ประสบปัญหาในครอบครัว พร้อมทั้งชี้ให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องจากการที่บิดามารดาทะเลาะวิวาท หย่าร้าง แล้วมีผลกระทบกระเทือนต่อสุขภาพจิตของบุตร และสมาชิกครอบครัว หรือมีผลให้บุตรต้องแยกจากครอบครัวไปอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว ซึ่งมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่กว่าครอบครัว

2. รัฐบาลควรขยายการสงเคราะห์เด็กและวัยรุ่นในครอบครัว เพื่อบรรเทาปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งเป็นการช่วยลดจำนวนเด็กและวัยรุ่นที่ต้องไปอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว เนื่องจากครอบครัวยากจน หรือในกรณีวัยรุ่นกำพร้า และถูกทอดทิ้ง ก็ควรส่งเสริมการฝากเลี้ยงเด็กตามบ้านและการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เพื่อให้ได้อยู่กับครอบครัวทดแทน

3. รัฐบาลควรควบคุมสถานสงเคราะห์และวัดสระแก้ว ให้มีสัดส่วนระหว่างผู้ปกครองกับเด็กในความอุปการะอย่างพอเหมาะ เพื่อให้เด็กและวัยรุ่นได้รับความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม เมื่อต้องเผชิญปัญหาที่แก้ไขด้วยตัวเองไม่ได้

4. ควรให้การแนะแนวแก่วัยรุ่นตอนกลาง เกี่ยวกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต และพฤติกรรมกล้าแสดงออก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของเด็กและวัยรุ่นที่ได้รับการดูแลในระบบหมูนานเด็ก เปรียบเทียบกับเด็กและวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์ วัดสระแก้ว และครอบครัว

2. ควรศึกษาสุขภาพจิตของวัยรุ่นกำพร้า ถูกทอดทิ้ง พลัดหลง และยากจนขาดแคลน ในวันแรกที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ และวัดสระแก้ว ว่ามีความแตกต่างกันในค่านิยมบ้าง

3. ควรศึกษาว่าระยะเวลาของการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์มีผลต่อสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นหรือไม่ อย่างไร

4. ควรศึกษาว่าปัญหาใดที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่นตอนกลาง เพื่อเป็นแนวทางในการให้คำปรึกษา แนะแนว

5. ควรศึกษาว่าพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามลักษณะสังคมไทย เป็นอย่างไร มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตในลักษณะใด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกรัตน์ สุขตุงคะ การวิเคราะห์สุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ในเขตแทรกซึมของผู้อพยพรายคอมมิวนิสต์ จังหวัดปราจีนบุรี วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 60 หน้า อักসাเนา
- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ สุขภาพจิตในโรงเรียน มหามกุฏราชวิทยาลัย 2524,
 312 หน้า
- กาญจนา พงศ์พฤกษ์ ความสัมพันธ์ระหว่างกันของพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก
กับความวิตกกังวล และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง วิทยานิพนธ์ ค.ม.
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523, 98 หน้า อักসাเนา
- เครือวัลย์ สุขเจริญ พฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาพยาบาลตามการรับรู้ของตนเอง
 วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2526, 161 หน้า อักসাเนา
- จันทมาศ ปรีชญานุช "วัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนปลาย" ใน จิตวิทยาพัฒนาการ
 หน้า 207 - 265 มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2520
- "จับเด็กเป็นทาสหินเนอร์" ไทยรัฐ 10412 : 1 - 18 กรกฎาคม 2529
- จินตนา นนทะเปารยะ "แนวทางและการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและพัฒนาเด็ก :
 เด็กกำพร้า เด็กเรื้อรัง เด็กพิการ" เอกสารสมมนา 7 สิงหาคม 2529,
 30 หน้า อักসাเนา
- เจษฎา เทียงตรง การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของเด็กที่มาใช้บริการบริการให้คำปรึกษา
แนะแนว ณ ศูนย์สุขวิทยาจิต กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 วิทยานิพนธ์ ค.บ.
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 45 หน้า อักসাเนา
- ชาญ พันธุมรัตน์ บทบาทของงานประชาสัมพันธ์ในการป้องกันและแก้ปัญหาสังคม
เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ เอกสารวิจัยส่วนบุคคล กรมประชาสัมพันธ์
 กระทรวงมหาดไทย 2525 - 2526, 120 หน้า

ชีวะวัฒน์ นิจนเตร สภาพเชิงจิต-สังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่น
ในเขตกรุงเทพมหานคร ปรินญาณิพนธ์ กศ.ค. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2526, 306 หน้า อัดสำเนา

ชุตินา เนื่องจำนงค์ "ชีวิตเด็กหญิงที่วัดสระแก้ว" สยามรัฐ 12340 : 6 ตุลาคม 2529
 ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
กับสุขภาพจิต และจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น รายงานการวิจัยฉบับที่ 26
 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524,
 297 หน้า อัดสำเนา

ทวีรัตน์ ชนาคม พัฒนาการเด็ก ทส.วิบูลย์กิจ 2524, 367 หน้า

ชนู ชาศิชนานนท์ "การสำรวจปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดชัยนาท"
วารสารจิตวิทยาคลินิก 1 : 60 - 66 เมษายน 2521

นภวัลย์ กำพลากิริ การศึกษาสภาวะแวดล้อมทางครอบครัวของผู้ป่วยจิตเวชวัยรุ่น
 วิทยานิพนธ์ สส.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2524, 238 หน้า อัดสำเนา
 นันทนิจ เยื่อนแย้ม ปัญหาของวัยรุ่นที่มีปัญหาความประพฤติ. วิทยานิพนธ์ ค.บ.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525, 104 หน้า อัดสำเนา

นิภา นิธยาณ การปรับตัวและบุคลิกภาพ จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต พิมพ์ครั้งที่ 2
 สารศึกษาการพิมพ์ 2520, 276 หน้า

บุญวดี สุขสุทธิพันธ์ การศึกษานักป่วยจิตเวชวัยรุ่นที่รับไว้รักษาในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
พ.ศ. 2519 - 2520 วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521,
 62 หน้า อัดสำเนา

ประสาร ทิพย์ชารา พัฒนาการและการปรับตัวของวัยรุ่น ภาควิชาการแนะแนวและ
 จิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ม.ป.ป. 167 หน้า

เปรมสุรีย์ เชื้อมทอง การเปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์
กับเด็กวัยรุ่นในโรงเรียน ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2526, 72 หน้า อักสาเนา

ผ่องพรรณ เกิกพิทักษ์ สุขภาพจิตเบื้องต้น ม.ป.ท. 2528, 227 หน้า อักสาเนา

ผ่องพรรณ เกิกพิทักษ์ และ มัลลวีย์ อุดมย์วันศิริ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพจิตของนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น รายงานการวิจัย โครงการวิจัยประเภทอาจารย์
 และศาสตราจารย์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 2527, 152 หน้า
 อักสาเนา

ฝน แสงสิงแก้ว เรื่องของสุขภาพจิต พิมพ์ครั้งที่ 2 ชวนพิมพ์ 2521, 226 หน้า

พรรณราย ทวีพะประภา "การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก"

วารสารจิตวิทยาคลินิก 1 : 47 - 65 สิงหาคม 2524

_____ "การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก และการจัดการกับความขัดแย้ง"

วารสารแนะแนว 84 : 41 - 49 ธันวาคม 2525 - มกราคม 2526

เพ็ญแข ลิ้มศิลา สุขภาพจิตและพัฒนาการของเด็ก กองสุขภาพจิต กรมการแพทย์
 2528, 20 หน้า

เพื่องฟ้า สิงห์สกุลไกร การใช้กิจกรรมนันทนาการในงานกลุ่มสังคมเพื่อพัฒนาเด็ก
และเยาวชน ของสถานสงเคราะห์เด็ก กรมประชาสงเคราะห์ วิทยานิพนธ์ สส.ม.
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2527, 221 หน้า อักสาเนา

มัทนา เพ็งบุญ พฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตการศึกษา 5
ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 106 หน้า
 อักสาเนา

รังสรรค์ เพ็งบุญ การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่น โดยวิธีจัดโครงการ
ให้คาบปรึกษาเชิงพฤติกรรม ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2523, 106 หน้า อักสาเนา

- รัฐจวน คำศิริพิทักษ์ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก
ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์
 ศศ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2524, 189 หน้า อักสำเนา
- ลวน สายยศ และ อังคณา สายยศ หลักการวิจัยทางการศึกษา ศึกษาพร 2528,
 314 หน้า
- ละเอียด ชูประยูร และคนอื่น ๆ "การศึกษา Assertive Behavior ในผู้ร่วมทีมจิตเวช"
วารสารจิตวิทยาคลินิก 1 : 7 - 19 เมษายน 2521
- ลักขณา ธรรมไพโรจน์ การปรับปรุงพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ด้วยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์
ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 93 หน้า
 อักสำเนา
- วงพิศตร์ ภูพันธ์ศรี ผลของการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก ที่มีต่อ
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และบุคลิกภาพของนักศึกษาหญิง วิทยานิพนธ์ ค.ม.
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523, 166 หน้า อักสำเนา
- วัฒนา พันธุ์เมฆา องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยม
ในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528, 103 หน้า
 อักสำเนา
- วิจิต บุญชื้อ ผลของการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรม และอัตมโนทัศน์ของนักศึกษาวิทยาลัยครู วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัย
 เกษตรศาสตร์ 2525, 120 หน้า อักสำเนา
- วิทยา นากวัชรระ "คนอย่างไรที่เรียกว่าสุขภาพจิตดี" ไทยรัฐ 10351 :
 13 พฤษภาคม 2529
- ศิริพรรณ วิวัฒน์สร รัตนารักษ์ บุญเกษม และ คอลฤดี บุรกลีกร "การศึกษา
 พฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาคำนมุนยศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" วารสารจิตวิทยาคลินิก 1 : 17 - 30 มิถุนายน 2526

สงเคราะห์เด็กและมุกควัยรุ่น, กอง เอกสารของสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด
 สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด 2528, 2 หน้า
เอกสารของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี 2527, 14 หน้า

อัครสำเนา

สมชาย ชัญชนกุล จิตวิทยาวัยรุ่น พิมพ์ 2526, 192 หน้า
 สรวงเกษม ชื่นชูศิลป์ "สุขภาพจิตของเด็กในสถานสงเคราะห์" การประชาสงเคราะห์

26 : 1 - 3 พฤษภาคม - มิถุนายน 2526

สาธารณสุข, กระทรวง กรมการแพทย์ รายงานประจำปี พ.ศ. 2526 ม.ป.ท.
 2527, 328 หน้า

สังวาลย์ สัม สนิท และคนอื่น ๆ "ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งกับพ่อแม่และ
 การปรับตัวของวัยรุ่น" คุรุปริทัศน์ 7 : 6 - 8 กุมภาพันธ์ 2525

สุกัญญา กุลอึ้ง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกและการอบรม
เลี้ยงดูตามการรายงานของตนเอง วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 2523, 80 หน้า อัครสำเนา

สุขภาพจิต, กอง รายงานสุขภาพจิต พ.ศ. 2520 2521, 32 หน้า อัครสำเนา

สุจิตรา พรหมนุชาธิป การศึกษาพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาวิทยาลัยครู
ในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 2528, 82 หน้า อัครสำเนา

สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม จิตวิทยาวัยรุ่น พิมพ์ครั้งที่ 4 แพรวพิทยา
 2529, 269 หน้า

สุพจน์ จักขุพิสัย, ร.ค.ค. ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการประพฤตินิสัยของนักโทษ
ของนักเรือนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์
 ศศ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2521, 139 หน้า อัครสำเนา

สุพัตรา สุภาพ ปัญหาสังคม พิมพ์ครั้งที่ 4 ไทวัฒนาพานิช 2523, 238 หน้า

สุพัทธรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม กรอบครัว ศาสนา ประเพณี

พิมพ์ครั้งที่ 2 ไทยวัฒนาพานิช 2518, 195 หน้า

สุภา มาลากุล ณ อยุธยา "การอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยต่าง ๆ" ใน สุขภาพจิต

กับการพัฒนาเด็ก หน้า 27 - 38 มิตรสยาม 2523

———— "สุขภาพจิตเด็กวัยรุ่น" วารสารสุขศึกษา 26 : 69 - 76 ธันวาคม 2527

สุภาพธรรม โคตรจรัส สุขภาพจิต : จิตวิทยาในการดำรงชีวิต เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 2

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527, 413 หน้า อักสำเนา

สุรางค์ วันทนเอน สุขวิทยาจิต พิมพ์ครั้งที่ 3 อักษรบัณฑิต 2527, 156 หน้า

เสาวลักษณ์ เลิศคำรงค์เกษ และคนอื่น ๆ การสำรวจสุขภาพจิตเด็กวัยรุ่นโรงเรียน

ขอนแก่นวิทยายน รายงานในการประชุมวิชาการสุขภาพจิตประจำปี ครั้งที่ 35

ณ โรงพยาบาลสงฆ์ กรุงเทพมหานคร วันที่ 18 - 22 มกราคม 2525 10 หน้า

อักสำเนา

หทัย ชิตานนท์ สถานภาพทางสุขภาพจิตของสังคมไทยกับความมั่นคงของชาติ เอกสารวิจัย

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร 2527, 218 หน้า อักสำเนา

อบรม สนิทบาล สุขวิทยาจิต พีระพัฒน์ 2521, 208 หน้า

อรุณ วรรณคง การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการฝึกอบรมนิสิตของเด็กรักเรียน

ที่อยู่กับครอบครัวกับเด็กรักเรียนที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ วิทยานิพนธ์ ส.ม.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524, 175 หน้า อักสำเนา

อรุณี (นามแฝง) "ค่านิยม : ปัญหาและธรรมชาติของวัยรุ่น" มิตรครู 17 : 46 - 49

กันยายน 2527

อนันต์ชัย เชื้อนธรรม และคนอื่น ๆ แนวโน้มในการกระทำผิดของเยาวชนและแนวทาง

แก้ไข รายงานวิจัยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

2527, 225 หน้า อักสำเนา

อานนท์ อาภาภิรม สังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย พิมพ์ครั้งที่ 2 O.S. Printing

House Co., Ltd., 130 หน้า

เอกสารวัดสระแก้ว "ความเป็นมาของเด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว" 2528,

9 หน้า อัดสำเนา

เอี่ยมมิจิต คีศรีแก้ว ผลของการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกที่มีต่อ

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม บุคลิกภาพ และความวิตกกังวลของนักเรียนหญิง

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2524, 119 หน้า อัดสำเนา

Bagley, Christopher and Margaret McDonald. "Adult Mental Health Sequels of Child Sexual Abuse, Physical Abuse and Negligent in Maternaly Separated Children," Psychological abstracts. 3 . 759 - 760, March, 1985.

Bower, Sharon Anthony and Gordon H.Bower. Asserting Yourself. Phillipines, Addision - Wesley, 1976. 224 p.

Buss, Arnold H. The Psychology of Aggression. New York, John Wiley and Sons, 1961. 307 p.

Coleman, Gardner and Jacquelyn Lea. "A Comparative Study on the Assertiveness of Black and White Women at the University Level," Dissertation Abstracts International. 10 . 5924A - 5925A, April, 1978.

Conaway, Roger Nion. "An Examination of the Relationship among Assertiveness, Manifest Anxiety and Self-Esteem," Dissertation Abstracts International. 7 . 3915A - 3916A, January, 1979.

Fensterheim Herbert and J. Bear. Don't Say Yes When You Want to Say No. New York, Meckay, 1975. 275 p.

Flowers, John V. and Curtis D. Booraem. 'Stimulation and Role Playing Method," in Helping People Change. p. 172 - 209, New York, Pegamon Press Inc., 1980.

Greenberg, Mark T., Judith M. Siegel and Cynthia J. Leitch. "The Nature and Importance of Attachment Relationships to Parents and Peers during Adolescence," Journal of Youth and Adolescence. 5 : 373 - 386, October, 1983.

Hazzard, Marilyn. "An Assessment of Assertive Behavior a Black - White Comparison," Dissertation Abstracts International. 11 5792A May, 1980.

Hurlock, Elizabeth B. Child Development. 4th.ed., Tokyo, Kagakasha Co.Ltd., 1964. 570 p.

- Hurt, Valeria Kay. "The Effects of Assertiveness Training on the Aggressive Behavior, Self Concept, Locus of Control and Classroom Behavior of Delinquent Adolescent Males," Dissertation Abstracts International. 2 . 773B - 774B, August, 1986.
- Johnson, E.L. "The Vulnerable Child . Conditions of Growing up and Mental Health" Psychological Abstracts. 8 2173, August, 1985.
- Lazarus, R.S. Patterns of Adjustment and Human Effectiveness. New York, McGraw Hill, 1969. 680 p.
- Soliman, Pierre and Mayseless, Ofra B. "Correlates Between Mother's Employment, Father's Involvement and Child's Mental Health," Psychological Abstracts. 12 . 3371, December, 1985.
- Stake, Jayne E., Cathy J. De Ville and Christine L. Pennell. "The Effects of Assertive Training on the Performance Self-Esteem of Adolescent Girls," Journal of Youth and Adolescence. 5 435 - 442, October, 1983.
- Stewart, Charlotte Garreson. "Relationships Between Assertiveness and Self-Esteem Among Blacks," Dissertation Abstracts International. 6 . 2017B, December, 1983.
- Tyerman, Andrew and Humphrey, Michael. "Life Stress, Family Support and Adolescent Disturbance," Psychological Abstracts. 7 . 1901, July, 1984.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบทดสอบ

คำชี้แจงในการตอบแบบทดสอบ

แบบทดสอบนี้ต้องการทราบความรู้สึกและประสบการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของนักเรียน แต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ถูกต้องหรือผิด การตอบแบบทดสอบครั้งนี้จะไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อผลการเรียนของนักเรียนแต่อย่างใด และจะไม่นำไปเปิดเผยเป็นรายบุคคล ดังนั้น ขอให้นักเรียนตอบคำถามทุกข้อตามความรู้สึกและประสบการณ์ที่เป็นจริงของนักเรียนอย่าเว้นข้อใดข้อหนึ่งเป็นอันขาด เพราะจะทำให้ข้ออื่น ๆ เสียไปด้วย

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ 13 - 15 ปี

☐ 15 ปี 1 เดือน - 18 ปี

☐ อื่น ๆ โปรดระบุ

3. ปัจจุบันท่านอาศัยอยู่ที่

☐ สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

☐ สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด

☐ วัดสระแก้ว

☐ บ้าน

☐ อื่น ๆ โปรดระบุ

ตอนที่ 1

แบบทดสอบวัดสุขภาพจิต

คำชี้แจง แบบทดสอบนี้มี 89 ข้อ ขอให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อให้เข้าใจ แล้ว
กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความถี่ และช่องระยะเวลาที่เกิดความรู้สึก
หรือความเจ็บป่วยหรือความคิด ลงในช่องความถี่เพียง 1 ช่อง และช่อง
ระยะเวลาเพียง 1 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน ท่านสามารถตามความหมาย
ต่อไปนี้

<u>ความถี่</u>	ไม่มี	หมายถึง	ไม่เกิดขึ้นเลย
	นาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์
	ปานกลาง	หมายถึง	น้อยกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์
	บ่อย	หมายถึง	มากกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์
	บ่อยมาก	หมายถึง	เกือบทุกวัน
<u>ระยะเวลา</u>	ไม่มี	หมายถึง	ไม่เกิดขึ้นเลย
	สั้นมาก	หมายถึง	น้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อครั้ง
	ปานกลาง	หมายถึง	ประมาณ 1 - 4 ชั่วโมงต่อครั้ง
	นาน	หมายถึง	ประมาณ 5 - 10 ชั่วโมงต่อครั้ง
	นานมาก	หมายถึง	มากกว่า 10 ชั่วโมงต่อครั้ง

ภาคผนวก ข

คำอธิบายจากแนกของแบบทดสอบ

ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณภาพจิต

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	2.75	20	6.15	39	5.12
2	2.38	21	4.77	40	3.28
3	3.29	22	2.40	41	3.73
4	4.09	23	5.40	42	7.92
5	3.35	24	4.31	43	5.90
6	2.98	25	4.87	44	4.71
7	1.92	26	3.38	45	3.00
8	4.84	27	4.33	46	3.11
9	3.15	28	2.48	47	2.45
10	3.65	29	2.74	48	4.42
11	6.02	30	4.63	49	5.28
12	3.58	31	6.82	50	4.41
13	3.00	32	5.16	51	2.50
14	3.97	33	3.13	52	3.90
15	2.78	34	5.72	53	3.30
16	7.05	35	4.24	54	4.89
17	4.00	36	5.15	55	3.02
18	3.97	37	5.60	56	3.52
19	6.78	38	3.91	57	3.14

ค่าอำนาจจำแนกแบบทดสอบวัดสุขภาพจิต (ต่อ)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
58	3.25	69	5.73	80	5.89
59	2.45	70	8.17	81	5.56
60	4.47	71	6.68	82	5.76
61	2.98	72	8.12	83	5.27
62	3.05	73	6.91	84	2.95
63	5.07	74	3.71	85	5.04
64	4.74	75	3.47	86	3.09
65	6.98	76	6.86	87	4.19
66	5.25	77	4.87	88	4.32
67	2.96	78	5.14	89	4.32
68	3.79	79	5.33		

ค่าอำนาจจำแนกแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการกล้าแสดงออก

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	3.44	16	3.87	31	3.86
2	2.73	17	2.74	32	2.62
3	2.97	18	3.67	33	3.64
4	3.98	19	5.52	34	4.60
5	2.04	20	2.44	35	3.92
6	3.78	21	4.10	36	2.64
7	4.48	22	3.65	37	2.62
8	3.02	23	4.56	38	4.12
9	2.15	24	5.80	39	3.03
10	2.54	25	5.58	40	2.59
11	3.37	26	4.74	41	2.62
12	3.31	27	2.51	42	4.77
13	1.96	28	3.07	43	4.97
14	2.72	29	3.95		
15	5.85	30	2.83		